

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ З ФІЛОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

II міжнародної науково-практичної
конференції

27 грудня 2023 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра іноземних мов**

МАТЕРІАЛИ

II міжнародної науково-практичної конференції

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ З ФІЛОЛОГІЇ

27 грудня 2023 року

УДК 80(062.552)
А-38

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(Протокол № 5 від 6 березня 2024 року)*

Голова оргкомітету:

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор

Заступник голови оргкомітету:

Колодін Денис Олексійович – декан факультету цивільної та господарської юстиції, кандидат юридичних наук, доцент

Члени оргкомітету:

Томчаковська Юлія Олегівна – завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент;

Строченко Леся Василівна – професор кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент;

Варешкіна Наталія Володимирівна – доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент;

Швелідзе Лідія Дмитрівна – доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук;

Лесневська Катерина Вікторівна – старший викладач кафедри іноземних мов.

Академічні студії з філології : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 27 грудня 2023 року / за загальною редакцією к. філол. н., доц. Ю.О. Томчаковської. – Університетська книга, 2024. – 102 с.

ISBN 978-617-521-078-9

Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції містять дослідження актуальних проблем вивчення романських, германських, слов'янських та інших мов, загального мовознавства, теорії і практики перекладу, методики викладання іноземних мов, теорії літератури та порівняльного літературознавства.

Видання буде корисним для філологів, магістрів, аспірантів, докторантів, викладачів.

УДК 80(062.552)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024
Колектив авторів, 2024

ISBN 978-617-521-078-9

ПРИВІТАННЯ
Президента Національного університету
«Одеська юридична академія»

Шановні учасники II міжнародної науково-практичної конференції
«Академічні студії з філології»!

За чверть сторіччя Національний університет «Одеська юридична академія» здобув статус флагману у сфері вищої освіти та став одним із провідних наукових центрів України. Завдяки сумлінній праці багатотисячного колективу наш заклад вищої освіти динамічно розвивається. Чотири роки тому на базі університету розпочато підготовку за спеціальністю «Філологія».

Щороку Університет розширює напрями наукових заходів, запровадивши щорічну Міжнародну науково-практичну конференцію «Академічні студії з філології». Географія учасників – професори, доценти, викладачі і здобувачі вищої освіти з усіх куточків України: Київ, Одеса, Запоріжжя, Ужгород, а також учасники із-за кордону – Сполучені Штати Америки, Німеччина, Швейцарія.

Прийміть мої щирі вітання із початком роботи міжнародної конференції, яка збирає під дахом Національного університету «Одеська юридична академія» науковців різних галузей для активної дискусії стосовно цілої низки актуальних питань сучасної філологічної науки! Збірник містить матеріали, які приділяють значну увагу комунікативно-прагматичним напрямкам лінгвістичних студій, когнітивним аспектам мовознавчих досліджень, питанням теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації, методики викладання іноземних мов тощо.

Матеріали конференції стануть джерелом багатьох наукових «розвідок» у сфері когнітивістики, прагмалінгвістики, контрастивної лінгвістики, перекладознавства та методики і посприяють розвитку наукових шкіл гуманітарного профілю на теренах Одещини. Глибоко переконаний, що проведення щорічної науково-практичної конференції з філології дасть потужний імпульс для розвитку та популяризації цього напрямку освіти і науки.

Бажаю учасникам конференції плідної праці, подальших творчих досягнень у дослідницькій та викладацькій роботі та найголовніше – мирного неба!

Сергій Ківалов
президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
академік НАПрН України, академік НАПН України,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

ЗМІСТ

INTERPRETATIONS OF MOTHERLAND Scribner K.	7
ON ENHANCEMENT OF HIGHER EDUCATIONAL PROGRAMS, OR WHY IS IT NECESSARY TO INCLUDE SYSTEMIC THINKING IN THE FRAMEWORK OF KEY COMPETENCIES FOR PHILOLOGY STUDENTS? Dombrovan T.	11
POLITICAL DISCOURSE IN THE ASPECT OF RELIGION Chetaikina V.	17
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІНГВІСТІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІІІ Карпова О.О.	20
НАВЧАННЯ МЕТОДІВ СЛОВОТВОРЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ЯК СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ ВОКАБУЛЯРУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ Варешкіна Н.В., Ковбасюк С.В.	23
ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ Дихта Н.М.	27
СТРАТЕГІЇ НАРАТИВУ ТА ЛІНГВАЛЬНІ ПРИЙОМИ ТВОРЕННЯ ЖІНОЧОГО ОБРАЗУ У ДЕТЕКТИВІ ДЕВІДА ФІНЧЕРА «THE GONE GIRL» Дротенко В.В.	30
УТОЧНЮЮЧИЙ ПЕРЕКЛАД ПРИ ПЕРЕДАЧІ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ Єрмоменко С.В.	33
АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС ТЕМ УСНИХ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ФРАНКОФОННИХ СТУДІЙ Іванова Н.Г.	36
СТАН ВИВЧЕНОСТІ СЕМАНТИКИ ДІЄСЛІВ З АУДІОВІЗУАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ Козак Т.Б.	41
ТЕКСТИЛЬ ЯК МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ Ковальова К.О.	45

АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖА У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ Опьонишев В.Д.	48
ПОНЯТТЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ Приходченко О.О.	50
ПИТАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНДИВІДА Приходько Г.І.	52
МЕГАТЕКСТОВІ СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ФАНФІКШЕН Станко Д.В.	54
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КОМПОНЕНТНОГО АНАЛІЗУ ЯК ЕТАПУ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ Строченко Л.В.	58
ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОКУЛЬТНОГО ДИСКУРСУ Томчаковська Ю.О.	61
КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ Томчаковський О.Г.	63
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЕМАНТИКИ ПРИКМЕТНИКА <i>weiß</i> 'БІЛИЙ' У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ Тупікова Т.В.	65
ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ Швелідзе Л.Д.	69
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ Шевченко-Бітенська О.В.	73
ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПСИХОЛОГІЯ» Явдощук А.А.	77
SOME METHODS FOR TRANSLATING LATIN INCLUSIONS IN ENGLISH LEGAL TEXTS Alexeyev M.	80

TRANSLATION IN LEGAL PROCEEDINGS Kolodin D.	84
DISTINCTIONS AND PECULIARITIES OF THE ENGLISH LANGUAGE FOR IT SPHERE Lesnevskaya K.	87
LEXIS IN LEGAL ENGLISH: PUTTING THEORY INTO PRACTICE Marchuk I.	92
THE INNOVATIVENESS OF PEDAGOGICAL ACTIVITIES Potenko L.	95
PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE FIELD OF TRANSLATION Ulianova H.	99

INTERPRETATIONS OF MOTHERLAND

Keith Scribner

Professor of English and Creative Writing
Oregon State University, Corvallis, Oregon, USA

This is a story about a book that didn't get written. In 2018 I travelled to Ukraine to get to know the country as well as I could on a ten-day trip because I'd begun writing a novel set mostly in Kyiv. Although not at all an autobiographical novel, it was about an American man, Alex Taylor, who'd published a literary novel ten years earlier with a respectable New York press. His book, called *Motherland*, was his own fictionalized account of his mother's disappearance when he was a boy. In his novel, Alex imagines that his mother has gone to an unnamed Eastern European country, where she lives in an artists' collective that occupies an abandoned and derelict military academy. He gets a few positive reviews, sells a couple thousand copies, and then the book quickly goes out of print; he has twenty cases of remainders stacked on a palette in his basement.

My novel, the book that didn't get written, is also called *Motherland* and opens with Alex receiving a phone call out of the blue from a newspaper editor in Kyiv. *Motherland*, Alex learns in this phone call, is a bestseller in Ukraine, in English as well as in the Ukrainian and Russian translations. The editor congratulates Alex for his groundbreaking novel and invites him to Kyiv, expenses paid, to give an interview, sit for a photo shoot, and deliver a lecture. Alex, who quit writing a decade ago after the lackluster release of his one and only novel, knows nothing about translations or sales or readers in Ukraine, but – hoping this isn't a complete con – boards a plane for Kyiv.

On the flight to Ukraine he re-reads *Motherland*. After ten years, there are entire passages he's forgotten, characters he'd remembered differently. But what strikes him most is how personal the story continues to feel to him, how clear it is that the writing had been his way of exploring the trauma of having a mother who one day went out to the grocery store and never returned. Back then, he said the book

was a creation, a fiction; reading it now, it's obvious that although the events and the dialogue and the unnamed Eastern European country came from his imagination, the heart of the novel was his life story.

In Kyiv he feels dowdy in his tweed jacket and wrinkled shirt among stylish photographers taking pictures of him holding various editions of his book. When the interview begins – he's surprised by how good the editor's English is – he's thinking about his experience of re-reading the book on the plane and explains that he understands now how much more personal the story is than he knew when he wrote it. But the editor's questions are going in a very different direction: questions about a Ukrainian folktale, about a monument called "Motherland" that Alex has never seen, but that seems to have something to do with Ukrainian history and language and is pictured on the cover of one edition of the book. It suddenly becomes clear to Alex that his readers in Ukraine have interpreted his book differently than his American readers, and very differently than he'd intended. His first thought is that they've *misinterpreted* the book, *misunderstood*. He wants to say, No, no, the story means something else.

But he stops himself for a few reasons. First, he realizes that he'll disappoint all these people who've found power and meaning in his novel, who've recognized parts of themselves in the story, who've maybe even found inspiration or clarity in these pages. He also knows, selfishly, that the admiration he's basking in here in Kyiv will go dim if he reveals that he did not have their readings in mind when he wrote *Motherland*. The hype that he'd futilely dreamed of ten years ago when the book was first published—people lining up to hear him speak about the novel, eager for him to sign their copy, this work of his imagination and expression of his own personal and traumatic life experience becoming a cultural conversation piece—would all dissolve if he didn't play along with the interpretations of his new readers in Ukraine.

So he goes along with it. And over the next week, as he's shuttled to wonderful restaurants, poured glasses of exquisite wine, welcomed by huge crowds of fans, introduced to Ukrainian writers, musicians, performers, and artists, he

becomes convinced by the Ukrainian reading of his novel. He decides that Yes, their reading is in the book—is, perhaps, more complicated and interesting than the autobiographical story he'd originally had in mind.

It's my hope and belief that, through literature (and all art), the lines of communication pass in both directions. In other words, as Alex absorbs the Ukrainian reading of his own book and carries that alongside his original intention, his novel as a piece of art becomes more complicated, more expansive, much bigger than any single reading, any one perspective. Through art, we gain insight into different cultures but at the same time make that art our own – those interpretations complicate and expand the meaning of the work for its home audience too. Good art has the power to inspire cross-cultural communication; through art, we gain insight into not only different cultures but into ourselves.

So why did I write half of this novel and then stop? Most fundamentally, it's because of the importance of the meaning of setting in fiction, the meaning of place. *The Great Gatsby*, for example, is inseparable from the wealth of Long Island, New York, in the 1920s. *One Hundred Years of Solitude* would be a different story if one tried to move it from Macondo, Colombia, to...to anywhere else. *The Unbearable Lightness of Being* is a story completely entwined with place and time. I write for an American audience, and there were a host of reasons I wanted to set this story in Ukraine. I'd been curious about, even fascinated with, Ukraine for decades, and the story and the country slowly simmered together in my imagination until they became inseparable.

Like most Americans before February 2022, my protagonist Alex Taylor didn't know a lot about Ukraine. But when the full-scale Russian invasion began, that of course changed, and the meaning of Ukraine changed for my American audience (and for the world). All of the associations of the war, from the most horrific war crimes to the inspiring Ukrainian spirit and successful resistance, have now been folded into the meaning of Ukraine.

In my abandoned novel *Motherland*, as Alex's personal story (as he wrote it in his novel) is reinterpreted, he finds himself reinterpreting his own life. Identity

becomes a thematic thread, and I paralleled his shifting sense of his own identity with historical shifts and challenges to Ukrainian national identity. Those parallels that seemed clever to me before February 2022 now feel tasteless.

Again the communication cuts a few ways. A shift in my American understanding of Ukraine changes the meaning of a major element of my novel so irrevocably that the story no longer works, like trying to set *One Hundred Years of Solitude* in a seaside mansion on Long Island Sound.

So the book didn't get written, but the good news is that we have so much great literature through which a global conversation is occurring. With each new cultural perspective and interpretation, a novel expands and sparks a richer conversation around the world.

ON ENHANCEMENT OF HIGHER EDUCATIONAL PROGRAMS, OR WHY IS IT NECESSARY TO INCLUDE SYSTEMIC THINKING IN THE FRAMEWORK OF KEY COMPETENCIES FOR PHILOLOGY STUDENTS?

Tetiana Dombrovan

doctor of philological sciences, professor,
Martin-Luther-University, Halle-Wittenberg, Germany

Before justifying the need to include systemic thinking in the framework of key competencies outlined for philology students, thus answering the question in the title of this work, it seems reasonable to start by considering the very notion of ‘competency’/‘competence’ and the understanding of the latter in modern educational research into sustainability in higher education.

The concept of ‘competency’: definition and types

The nouns ‘competence’ and ‘competency’ are often used as synonyms, deriving from the common source which is the Latin noun *competentia* meaning "meeting together, agreement, symmetry" (<https://www.etymonline.com>). Though the two words appeared in English in the 1590s, they had different trajectories of the further development of their meanings. According to the etymological dictionary, the noun ‘competence’ lost its original senses “rivalry” (based on *compete*) and "adequate supply", but acquired the legal meaning of “capability or fitness to be heard in court” (from 1708) and later, from 1790, that of "adequate range of capacity or ability, sufficiency to deal with what is at hand". The noun ‘competency’ originally meant "sufficiency to satisfy the wants of life"; from 1797, it came to be used in the meaning of "sufficiency of qualification".

In modern scientific literature, there is a tendency to differentiate between the two nouns: ‘competence’ is understood broadly as an individual’s basic ability to perform actions, while ‘competency’ is used specifically in education as a term to denote ‘a functionally linked complex of knowledge, skills, and attitudes that enable successful task performance and problem solving’ (Wiek et al., 2011: 204).

It is necessary to distinguish between *specific* competencies, related to a particular academic (major/ minor) program, and *general* competencies, ideally common to all academic programs regardless their specific domain orientation but enabling successful solution of real problems emerging in the professional and non-professional environment of a person. The latter group of competencies is referred to as *competencies in sustainability*.

The notion of ‘sustainability’ is quite a recent term. The noun was first used in 1907 in reference to a legal objection, but it was only in the 1970s that the general sense of the term emerged (<https://www.etymonline.com>). The United Nations Commission on Environment and Development in its report “Our Common Future” introduced the concept of *sustainable development* as a new era of economic growth that “meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (§3. S.27). A more detailed definition of sustainability includes ‘the collective willingness and ability of a society to reach or maintain its viability, vitality, and integrity over long periods of time, while allowing other societies to reach or maintain their own viability, vitality, and integrity’ (Wiek et al., 2016, p.241). A new generation of professionals should be able to cope with any challenges through problem-solving approaches integrating various competencies.

A broad literature review of competencies in higher education allowed A. Wiek and co-authors (2016) to outline and define the following **framework of interconnected key competencies** (Brundiens et al. 2020 :15):

- *Systems thinking competency*, that is defined as the “ability to collectively analyze complex systems across different domains (society, environment, economy, etc.) and across different scales (local to global), thereby considering cascading effects, inertia, feedback loops and other systemic features related to sustainability issues and sustainability problem-solving frameworks.” (Wiek et al. 2011, p. 207);
- *Futures thinking (or anticipatory) competency*, which presupposes the ability “to collectively analyze, evaluate, and craft rich “pictures” of the future related

to sustainability issues and sustainability problem-solving frame-works” (Wiek et al. 2011, pp. 208–209);

- *Values thinking (or normative) competency*, it implies the ability to “collectively map, specify, apply, reconcile, and negotiate sustainability values, principles, goals, and targets” (Wiek et al. 2011, p. 209);
- *Strategic thinking (or action-oriented) competency*, which is the ability “to collectively design and implement interventions, transitions, and transformative governance strategies toward sustainability” (Wiek et al. 2011, p. 210);
- *Collaboration (or interpersonal) competency* that aims “to motivate, enable, and facilitate collaborative and participatory sustainability research and problem solving”. (Wiek et al. 2011, p. 211).

These five competencies are integrated into the umbrella-term of *problem-solving competency*, which is referred to by A. Wiek as “the meta-competence” and is defined as the ability “to apply different problem-solving frame-works to complex sustainability problems and develop viable solution options” in order to “meaningfully integrate problem analysis, sustainability assessment, visioning and strategy building” (Wiek et al. 2016, p. 251).

All of the above listed key competencies are considered critical for graduating students of any specialization, philological ones included. In what follows, the focus is directed to the *systemic thinking competency* -- a necessary precondition for acquiring the problem-solving meta-competence. I argue that the systemic thinking competency is the basic competency that ought to be included, among others, into academic programs for shaping and further development of the university curriculum in general.

Systemic thinking and its importance for philology students

Systemic thinking, or holistic thinking, implies that the world is perceived as a dynamic conglomeration of interacting complex systems, as the solid whole in which all components are directly and/or indirectly interconnected, so that any changes in one part of this unity may trigger changes in the other part(s), too. Seeing

the object of the study as a complex system and knowing how it interacts with its ever-changing environment will prepare the student for solving any kind of professionally specific problems. In other words, the systemic thinking competency makes the basis for acquiring the problem solving competency; together with variable subject-specific competencies, they constitute the core of an academic program.

For students majoring in language studies, the systemic thinking competency can be achieved through a set of *learning objectives*, which may include, among others, the following:

- to be able to define a complex (synergetic) system, its parameters, components, etc.;
- to be able to describe features of a synergetic system;
- to be able to disclose synergetic features of a language system;
- to be able to analyze the behavior of a synergetic system in the light of the interaction between attractors and repellers;
- to specify attractors and repellers of a specific language at certain stages of its historical development;
- to be able to view language variation and change from a synergetic perspective;
- to be able to explain various linguistic phenomena on different levels of language and their scaled impact on the whole system;
- to be able to anticipate the system's future states by analyzing the activity of the system's order parameters;
- to be able to apply the concepts of Complexity theory to language studies; and so on.

To achieve the above listed learning objectives, it is necessary that students know and apply in their research a number of *key concepts of linguistic synergetics*, among them: anisotropy, attractors and repellers, a bifurcation point, a bifurcation zone, chaos and order, complexity, a complex system, dissipation, a dissipative process, a fluctuation, a fractal, fractality, linear, linearity, non-linear, non-linearity, self-

organization, self-regulation, a state of a system, a space of (possible) states, a parameter, a variable, an order parameter, a slaving principle, scaling, a scale-free network, a cluster, a hub, a node, synergy, synergetics, synergetic feature, synergetic behavior, a trajectory of development, and others (for definition of these ones and some others see works by L. Pichtovnikova, T. Dombrovan, S. Yenikeeva, who have been developing linguistic synergetics in Ukraine for the past two decades).

In order to obtain and interpret empirical data, students learn to employ a variety of scientific *methods*, such as description, analysis, synthesis, and synergetic modeling of the chosen object of investigation.

The ability to analyze the object of one's research as a complex system calls for broadening one's mind through going beyond the borders of one's specific (professional) domain. In other words, this important ability demands an *interdisciplinary* approach in studying systems of various ontology.

The systemic thinking competency is an indispensable component of the general competency framework for students majoring in language and literature. Comprehending language and literature as complex systems not only helps them to better understand the structure of the latter, but also casts light on universal and object-specific principles of change, as well as on possible scenarios of the system's future development.

Acknowledgement. This is part of an extensive research project, supported by Volkswagen Foundation (Germany) in the years 2022-2023 and supervised by Prof. Dr. Ulrich Busse (Martin-Luther-University, Halle-Wittenberg) to whom I express my deepest gratitude and thanks.

References

- Barth, M., Godemann, J., Rieckman, M. and Stoltenberg, U., 2007. 'Developing Key Competences for Sustainable Development in Higher Education', *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 8(4), 416–30.
- Brundiars, Katja et al. 2020. (Brundiars, Katja · Matthias Barth · Gisela Cebrián · Matthew Cohen · Liliana Diaz · Sonya Doucette-Remington · Weston Dripps · Geoffrey Habron · Niki Harré · Meghann Jarchow · Kealalokahi Losch · Jessica Michel · Yoko Mochizuki · Marco Rieckmann · Roderic Parnell · Peter Walker · Michaela Zint). Key competencies

in sustainability in higher education—toward an agreed-upon reference framework. In: *Sustainability Science* (2021) 16:13–29 <https://doi.org/10.1007/s11625-020-00838-2>

Wiek, A., Withycombe, L., and C. L. Redman. 2011. Key competencies in sustainability: a reference framework for academic program development. *Sustainability Science* (2011) 6:203–218. <https://doi.org/10.1007/s11625-011-0132-6>

Wiek, Arnim, Michael J. Bernstein, Rider Foley, Matthew Cohen, Nigel Forrest, Christopher Kuzdas, Braden Kay and Lauren Withycombe Keeler. 2016. Operationalising competencies in higher education for sustainable development. In: Barth M, Michelsen G, Rieckmann M, & Thomas, I. (Eds.) 2016. *Routledge Handbook of Higher Education for Sustainable Development*. (Routledge international handbooks). Routledge, Taylor & Francis Group (GB). <https://doi.org/10.4324/9781315852249> PP. 241–260.

POLITICAL DISCOURSE IN THE ASPECT OF RELIGION

Viktoriia Chetaikina

Ph.D., Associate Professor,

Guest Scholar, University of Basel, Switzerland

Discourse is understood as a complex communicative phenomenon, which includes the text, communication participants, communication situation and extralinguistic factors [van Dijk, 1977]. Political discourse is a reflection of the socio-political life of the country, contains elements of its culture, as well as features of the national character, general and national-specific cultural values, and aims to gain and maintain political power. The main functions of political discourse are informative, instrumental, prognostic, normative, legitimating, persuasive and political propaganda [Plowman, Wilson, 2018].

The work distinguishes such genres of the presidential discourse of the USA as ritualistic, orientational, and agonal.

The essence of ritual genres of presidential discourse is that they contribute to the preservation and transfer of power and are aimed at realizing the idea of national unity. Ritual genres include:

- Inaugural Address;
- Farewell Address;
- Christmas speech;
- Toast-meal speech;
- Jubilee / Anniversary speech, Speech / Remarks on the occasion of...;
- Saturday Radio Address.

Within orientational genres, the president publicly expresses his position, outlines state priorities and value orientations for his citizens. Orientational genres of US presidential discourse include:

- Political Party's Programme;
- Political Manifesto;

- State of the Union Address;
- Presidential Decree;
- Presidential Report;
- Presidential Briefing;
- Presidential Press Conference.

Agonal (or competitive) genres in the US presidential discourse system are determined by the periodicity of presidential election campaigns. The election of the head of state becomes the culmination of the further existence and development of the American democratic society. The peculiarity of agonal genres is that in them, first of all, the element of competition is clearly manifested. The desire of the representatives of the two political parties to occupy the highest state post is fully realized in these genres. The agonal presidential genres include:

- Presidential Election Debates;
- Election Speeches;
- Electoral Meetings

In each genre of the presidential discourse, the functioning of three types of religious vocabulary is recorded: general religious vocabulary, biblical idioms and direct quotation of biblical passages, which are perceived as prototypical statements. Each of these types of religious vocabulary gives weight to the presidential discourse and serves as a means of implementing one or another strategy of the addressee.

The obtained data indicate a two-fold increase in the share of religious vocabulary in the 20th century compared to the 18th-19th centuries, as well as the preservation of a high trend of their use in the 21st century. In the inaugural speeches of American presidents of the 21st century, the expansion of the concept of "people under one God" to people of different faiths is recorded, which is reflected in the address of the presidents to believers of different denominations, including atheists.

The largest number of researched cases of the use of biblical idioms serves to implement the strategy of forming the emotional mood of the addressee through the tactics of taking into account his value orientations and the tactics of unity; strategies of self-presentation through tactics of identification, opposition, and tactics of

solidarity; argumentative strategy through the tactics of reasoned assessments and the tactics of contrastive analysis; campaign strategy through appeal tactics; information and interpretation strategy through the tactics of recognizing the existence of a problem and the tactics of emphasizing positive information.

References

- Dijk, T.A. van (1977). *Text and Context. Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*. Lnd: Longmans.
- Plowman, K., Wilson, C. (2018) Strategy and Tactics in Strategic Communication: Examining their Intersection with Social Media Use. *International Journal of Strategic Communication*. 12:2, pp. 125-144. DOI: 10.1080/1553118X.2018.1428979
- American Rhethoric. URL: <http://www.americanrhethoric.com>
- Presidential Speeches. URL: <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІНГВІСТІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШІ

Карпова О.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Магдебурзький університет ім. Отто фон Геріке
(Німеччина)

Розвиток сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту, та поява нових та все більш затребуваних робочих місць на ринку праці вимагає підготовку лінгвістів та філологів, які будуть здатні працювати у міждисциплінарному середовищі, і одним із таких напрямів є підготовка саме комп'ютерних лінгвістів (Computational Linguists), які будуть забезпечувати розвиток штучного інтелекту, використовуючи різні методи обробки мови, а також різні рівні опрацювання й аналізу тексту – синтаксичний, морфологічний та семантичний.

Зазначимо, що комп'ютерна лінгвістика (КЛ) є міждисциплінарною галуззю, що займається обчислювальним моделюванням природної мови, а також вивченням відповідних обчислювальних підходів до лінгвістичних питань. Загалом, КЛ спирається на власне лінгвістику, інформатику, штучний інтелект, математику, логіку, філософію, когнітивну науку, когнітивну психологію, психолінгвістику, антропологію та нейронауку тощо. Тому полем діяльності комп'ютерних лінгвістів є розробка алгоритмів і прикладних програм для обробки мовної інформації.

Відтак, *комп'ютерна лінгвістика* є напрямом штучного інтелекту, що спрямований на використання математичних моделей для опису природних мов. Використовуючи рівняння Прайса (the Price equation) та динаміку Поліаурна (Polyaurn dynamics), дослідники створили систему, яка не лише передбачає майбутню лінгвістичну еволюцію, але й дає уявлення про еволюційну історію сучасних мов [Гонг, та ін., 2012].

На наш погляд, у процесі підготовки лінгвістів такого напрямку необхідно формувати знання:

- з нейролінгвістичного програмування [Курді, 2017],
- корпусної лінгвістики, а саме навички створення та використання електронних корпусів текстів,
- особливості створення електронних словників, тезаурусів, онтологій,

що можуть використовуватись для автоматичного перекладу чи перевірки орфографії,

- навичок автоматичного вилучення фактів із тексту (з англ. fact extraction, text mining),
- навички побудови систем керування знаннями та створення запитально-відповідальних систем (з англ. question answering systems).

Окрім того, останніми роками ми спостерігаємо вибух у використанні голосових помічників, чат-ботів та інших розмовних агентів, які використовують природну мову для спілкування з людьми. Ці технології революціонізували наш спосіб взаємодії з комп'ютерами — дали змогу отримувати доступ до інформації, робити покупки та виконувати ряд завдань за допомогою простих голосових команд або текстових повідомлень. В основі цих технологій лежить також галузь комп'ютерної лінгвістики.

Тому, навчальна програма з такої дисципліни повинна містити теми, що формуватимуть у студентів нового покоління навички створення граматичних та семантичних рамок для характеристики мов; перекладу тексту з однієї мови на іншу; пошуку тексту та інформації, що стосується певної теми; аналізу тексту або розмовної мови задля розуміння контексту, настрою чи інших емоцій; давати відповіді на запитання, що вимагають узагальнених висновків, і описових чи дискурсивних відповідей; уміння конспектувати текст або створювати агентів для діалогу та здатних виконувати складні завдання, такі як здійснення покупок, планування поїздки чи планування технічного обслуговування, а також навички дослідження і визначення характеристики

навчання та методи обробки, які становлять як статистичні, так і структурні елементи мови.

Отже, вважаємо вкрай необхідним розробку нових міждисциплінарних освітніх програм, вимоги до яких вже затверджені МОН у 2021 році, які дадуть змогу сформувати у студентів-лінгвістів нові знання, вміння та навички, необхідні для легшої інтеграції у сучасний ринок праці, отримання нових компетенцій для успішної професійної діяльності та наукової роботи у міжнародній спільноті.

Список літератури:

- Дарчук Н. П. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту): підручник.— К.: Вид.-пол. центр “Київський університет”, 2008. — 351 с.
- Карпіловська Є. А. Вступ до комп'ютерної лінгвістики.— Донецьк, 2003.— 184 с.
- Ланде Д. В. Елементи комп'ютерної лінгвістики в правовій інформатиці. — К.: НДІП НАПН України, 2014. — 351 с. — ISBN 978-966-2344-33-2
- Математична лінгвістика : навч. посіб. Кн.1 : Квантитативна лінгвістика / В. В. Пасічник, Ю. М. Щербина, В. А. Висоцька, Т. В. Шестакевич ; за ред. В. В. Пасічника ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. — Л. : Новий Світ-2000, 2012. — 359 с. : іл., табл. — (Серія "Комп'ютинг"). — Бібліогр.: с. 351-358 (139 назв). — ISBN 978-966-418-191-1
- Gong, T.; Shuai, L.; Tamariz, M. & Jäger, G. (2012). E. Scalas (ed.). "Studying Language Change Using Price Equation and Pólyaurn Dynamics". *PLOS ONE*. 7 (3): e33171. Bibcode:2012PLoSO...733171G. doi:10.1371/journal.pone.0033171. PMC 3299756. PMID 22427981.
- Daniel Jurafsky and James H. Martin (2008). *Speech and Language Processing*, 2nd edition. Pearson Prentice Hall. ISBN 978-0-13-187321-6.
- Mohamed Zakaria KURDI (2017). *Natural Language Processing and Computational Linguistics: semantics, discourse, and applications*, Volume 2. ISTE-Wiley. ISBN 978-1848219212.

НАВЧАННЯ МЕТОДІВ СЛОВОТВОРЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ЯК СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ ВОКАБУЛЯРУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Варешкіна Н.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Ковбасюк С.В.

кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Підготовка здобувача вищої освіти в сучасних умовах передбачає навчання складного комплексу знань, важливою складовою яких є практичне володіння іноземною мовою, знання законів її розвитку та форм існування. Не применшуючи значення жодного із інших факторів, зазначимо, що на нашу думку, на перший план висувається мова як система, глибоке знання якої багато в чому визначає ступінь володіння мовою, зокрема іноземною.

Увага до живої мови, слова та значення є характерним як для вітчизняних, так і для закордонних мовознавців. Через те що мова є суспільним явищем, вона розвивається за внутрішніми законами мовного розвитку. Проблеми мовного розвитку та зміни у словниковому складі завжди привертали увагу мовознавців та методистів. Підтвердженням цих слів є мовознавче обґрунтування методичних ідей, яке ми знаходимо у працях багатьох мовознавців та фахівців у галузі методики викладання іноземних мов Л. Верби, Д. Квеселевич, Б. Хаймович, Л. Дмитрук, Дж. Ферта, Р. Картера, М. Розенберга та інших.

Відомо, що будь-яка мова має три аспекти, а саме лексику, граматику та фонетику. Навчання граматичного, лексичного та фонетичного аспектів мови має призвести до оволодіння здобувачами вищої освіти репродуктивними та рецептивними навичками використання мови. Репродуктивні навички застосовуються при говорінні та письмі, вони є активними. Рецептивні навички

застосовуються при аудіюванні та читанні (активно та пасивно). Для того, щоб студенти могли спілкуватися в усній та письмовій формі в них мають бути сформовані навички спілкування, бо для комунікації людина завжди обирає граматичну структуру (запитання / твердження / заперечення) і оформлює її згідно норм мови (порядок слів, допоміжні та смислові дієслова, тощо). Сприйняття звукового або графічного образу граматичної структури має супроводжуватися розпізнаванням граматичних та лексичних форм та співвіднесенням їх із значенням.

Загальною метою навчання граматичного та лексичного матеріалу іноземної мови є оволодіння студентами репродуктивними та рецептивними навичками спілкування в усній та письмовій формі.

Метою даної роботи є розкриття можливостей словотворення як способу поповнення лексичного запасу здобувачів вищої освіти. Завданням практичного заняття за темою Word formation / Словотвір є розгляд типів словотвору в сучасній англійській мові та опрацювання нового матеріалу за допомогою вправ. Очікуваний результат: студент буде знати методи словотворення в сучасній англійській мові та вміти застосовувати їх як спосіб поповнення вокабуляру.

Словотвір є невід'ємним аспектом словникового складу будь-якої мови. Він є одним із засобів поповнення вокабуляру, тобто лексичного запасу. Під словотвором зазвичай розуміють утворення нових лексичних одиниць за допомогою різних комбінацій вже існуючих знаків, тобто словотвір – це процес створення нових слів різними засобами. Зазвичай це включає афіксацію, словоскладання, конверсію, скорочення. Найбільш поширеним є морфологічний підхід, але доволі популярним є також структурно-семантичний. Як свідчать дослідження мовознавців, зокрема Д. Квеселевич, для кращого результату їх потрібно об'єднати [Kveselevich, 2003].

Аналіз сучасного словотвору англійської мови демонструє високу продуктивність словоскладання та афіксації. Афіксація – це утворення слів за допомогою різних варіантів приєднання до основи слова префіксу або суфіксу.

Кількість префіксальних новоутворень менша, хоча наближається до суфіксальних. Наведемо кілька прикладів утворення слів за допомогою префіксів: префікси *un-*, *in-(im-, irr-, il-)* є негативними – *undone*, *illegal*, *improper*, *irrational*; префікс *mis-* означає неправильну дію – *misunderstand*; префікс *ex-* означає колишній – *ex president*; префікс *re-* має значення зробити ще раз – *remake*, etc. Суфіксація вважається більш продуктивним методом утворення нових лексичних одиниць. Майже всі суфікси англійської мови здатні до утворення неологізмів. Наведемо приклади утворення нових слів за допомогою суфіксів: *-less* *worthless*, *endless*; *-ness* *happiness*, *kindness*; *-er*, *-or* *advisor*, *babysitter*; *-ify*, *-fy* *intensify*, *horrify*; *-en* *widen*, *sharpen*; *-ence*, *-ance* *resistance*, *importance*; *-ize* *emphasize*, *characterize*, etc.

Найпоширенішими вправами до теми Словотвір / Word formation є такі що мають наступні завдання: 1) Змініть надані слова за допомогою суфіксів (префіксів) на такі що підходять за сенсом речення (зазвичай змінюється частина мови); 2) З наданих суфіксів іменників і прикметників утворіть відсутні в таблиці слова; 3) Складіть якомога більше слів, додаючи до основи префікси та суфікси, наприклад із словом *help* – *helpful*, *helpless*, *unhelpful*, *helpfulness*; 4) Утворіть складні слова з наданих, наприклад *clock+work=clockwork*; 5) Додайте потрібний суфікс до слів, щоб утворити назву професії (*-er*, *-or*, *-ian*, *-ist*), etc.

На думку Л. Дмитрук, на сучасному етапі афіксація поступається продуктивністю на користь словоскладання. Складні слова є найчисельнішою групою неологізмів в сучасній англійській мові [Дмитрук, 2022: 131]. Прикладом можуть слугувати лексичні одиниці що утворились шляхом складання двох або більше основ без сполучників. Приклади словоскладання (в даному випадку поєднання двох слів в одне): *workplace*, *checkpoint*, *light-green*. Наступним прикладом є так звані зрощення або словозрости (коли з двох слів беруть по половині/частині та утворюють одне): *video+blog=vlog*, *breakfast+lunch=brunch*. Ще одним способом словотвору є конверсія – це коли змінюється частина мови певного слова: *water* – *to water*, *to start* – *a start*. Слід зазначити, що останнім часом конверсія стає менш продуктивним видом

новоутворень. Іншим методом word formation є реверсія, тобто видалення суфіксів і префіксів що змінює значення слова: impressive – to impress, creation – to create, to enlarge – large. Найпродуктивнішою на сучасному етапі вважається аббревіація. Скорочення типу influenza – flu, advertisement – ad, application – app представляють один із видів словотвору. Аббревіатури (коли скорочуються цілі фрази) типу: BRB – be right back (зараз повернусь), LOL – laughing out loud, YOLO – you only live once набули популярності завдяки їх використанню в соцмережах та Інтернеті. Фразові дієслова що відповідають на питання «що робити», наприклад get up, break down, look up to також є поширеною формою створення нових лексичних одиниць.

Таким чином, можна дійти загального висновку, що розуміння законів мови сприяє розвитку поглядів на мову, а дослідження різних аспектів мови має величезне значення і становить основу інформації для здобувачів освіти що вивчають іноземну мову.

Практика викладання іноземної мови переконливо доводить, що між лінгвістикою та методикою викладання іноземних мов існує тісний зв'язок. Виявити його є завданням викладача. Шляхи ж створення нових методів викладання та вивчення іноземних мов найчастіше ведуть до мовознавства, яке потребує ретельного вивчення та узагальнення з урахуванням нових досліджень методики, а також вимог часу.

Список літератури

- Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мов: посіб. для переклад. відділень вузів. 4-те вид., перероб. та доп. Вінниця: Нова Книга, 2008. 248 с.
- Дмитрук Л. А. Особливості морфологічного словотвору в англійській мові в різні історичні періоди. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Т. 33 (72). № 2. Ч. 1. 2022. С. 127-135.
- Хаймович Б. С. Стилий курс історії англійської мови. Київ: Вища школа, 1975. 100 с.
- Carter R. Vocabulary: Applied Linguistic Perspectives. Routledge, 2012. 320 p.
- Firth J. R. Papers of Linguistics. London: Oxford University Press, 1964. 233 p.
- Kveselevich D. I. Modern English Lexicology in Practice. Vinnytsa: Nova Knyha Publishers, 2003. 128 p.
- Rosenberg M. Spotlight on learning styles. Delta Publishing, 2013. P. 123-133.

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ

Дихта Н.М.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Психологічна підтримка громадян України в умовах війни є дуже важливою, оскільки дуже ускладнилося життя українців майже в усіх аспектах, що супроводжується психологічним дисбалансом. Окупація українських земель, воєнні дії, смертність та травматизм як серед військових, так і серед цивільного населення України, смертельна загроза, поранення, інвалідність, втрата рідних та домівки. Діяльність уряду нашої держави насамперед направлене на залучення інших країн до співпраці, в тому числі залучення іноземних медичних закладів, реабілітаційних центрів та інших організацій, діяльність яких направлена на психологічну підтримку військових та цивільного населення з залученням професійних психологів, не тільки вітчизняних, а й зарубіжних. Більша частина населення України відчуває щонайменше психологічний дискомфорт, стрес або переживає глибоку депресію та безвихідь. Частина населення, що покидає своє житло і переїжджає до більш безпечних місць або за кордон, залишаючи все своє майно та рідних, також потребують психологічної адаптації. Саме психологічна підтримка відповідними професіоналами, використання ними відповідної психологічної лексики – це перший крок до стабільності психологічного стану людини та її існування в складних обставинах.

Психологічні терміни, а точніше їх вербальне вживання, спрямовані на встановлення контактів між людьми та налагодження відносин між ними і відіграють ключову роль. Лінгвістичний аналіз сучасної психологічної термінології дуже цікавий та пізнавально-корисний не лише з точки зору теорії, але й на практичному рівні, враховуючи перекладацьку діяльність. Майстерність добору слів зможе досягти більш бажаних результатів й

витратити менше часу, в тому числі встановити контакт з конкретною особою і позитивно вплинути на її думки, поведінку, спонукати на здійснення певних дій. Саме знання особливостей терміносистем, їхньої лінгвістичної природи, їх специфіки можуть бути корисними для багатьох професіоналів: психологів, соціологів, політологів, юристів, медиків, перекладачів тощо.

Роль психологічної термінології зростає весь час і є активним інструментом комунікації в сучасному суспільстві. Тому розвиток міжнародних відносин вимагає не лише знання іноземної мови, але й уміння перекладати з однієї мови на іншу, використовуючи спеціальну термінологію, в тому числі й психологічну, де на допомогу приходить психолінгвістика.

Психолінгвістика – це наукова дисципліна, що вивчає зумовленість процесів мовлення та його сприйняття структурою відповідної мови або мови взагалі [Гоцуляк, 2023: 222]. Психологічна лінгвістика (psycholinguistics) або психолінгвістика – це досить нова область мовознавства, що лежить на стику мови і психології, носить міждисциплінарний характер. Хоча взаємозв'язки лінгвістики і психології очевидні завдяки взаємозв'язку мови та інтелекту, бо зв'язок між мовою і мисленням, вплив на свідомість за допомогою мови, загальні закономірності розвитку мовлення в онтогенезі, формування мовної свідомості, функціонування мовної особистості вивчає психолінгвістика. Як наука вона виникла порівняно недавно, проте вже посіла належне їй місце серед інших наук завдяки власній міждисциплінарності, новітнім підходам та результативності досліджень [Куранова, 2012: 7]. Психологічний напрям у мовознавстві як сукупність течій, шкіл, концепцій, що вважають мову феноменом психологічного стану та діяльності людини чи народу, став визначним етапом в історії становлення психолінгвістики. Психолінгвістика покликана вирішувати найрізноманітніші проблеми лінгвопсихологічного простору. У цілому, психолінгвістика звертається до психологічних сторін різних видів мовленнєвої діяльності, що зумовлені системою мови [Лелека, 2022: 6].

У класифікації психологічної лінгвістики відсутнє єдине і чітке розуміння розмежування термінів, хоча проблематикою функціональної психолінгвістики торкалися такі вчені: В. Адмоні, Г. Пауль, А. Мартіне тощо. Найбільшу роль у формуванні результативних психологічних термінів відіграють способи термінотворення, які є універсальними для обох мов: української та англійської, що створені за допомогою інтернаціонального фонду і відповідають багатьом критеріям. Проте процес термінотворення та терміновикористання має надзвичайно глибокий зміст, що продиктовано аналізом суспільних потреб сьогодення.

Також продовжується процес формування нових термінів, в тому числі психологічних, відбувається корегування значення існуючих термінів, при цьому може бути як звуження значення, так і розширення значення, бо сучасна наука продовжує розвиватися, явища отримують більш точне розуміння, інтерпретацію й сучасну назву в умовах сьогодення, чому сприяє міжнародна співпраця та запозичення зарубіжного досвіду. Складне становище України, нестабільність та військовий конфлікт спонукають Україну на пошук нових можливостей допомоги своїм громадянам, в тому числі психологічної допомоги не тільки на локальному, державному, а й міжнародному рівні. Аналіз лексичного значення кожного психологічного терміну з підбором більш досконалого перекладу з української мови на англійську та навпаки, враховуючи британське та американське партнерство та міжнародну співпрацю, звертаючись до надбань психології, філології, психолінгвістики, термінографії та перекладацької діяльності, дозволяють використовувати психологічну термінологію більш ефективно та доцільно за допомогою сучасних спеціалізованих двомовних словників психологічних термінів.

Список літератури:

- Гоцуляк Н. Є. Г74 Українсько-англійський словник психологічних термінів. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 317 с.
- Основи психолінгвістики: Навчальний посібник / Куранова С.І. К.: Видавничий центр «Академія», 2012. 208 с.
- Психолінгвістика. Навчально-методичний посібник / Лелека Т.О. Кропивницький 2022. 121 с.

**СТРАТЕГІЇ НАРАТИВУ ТА ЛІНГВАЛЬНІ ПРИЙОМИ ТВОРЕННЯ
ЖІНОЧОГО ОБРАЗУ У ДЕТЕКТИВІ
ДЕВІДА ФІНЧЕРА «THE GONE GIRL»**

Дротенко В.В.

здобувач освіти,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор

Строченко Л.В.

Детектив "The Gone Girl" Девіда Фінчера базується на одноіменному романі Гілл'яна Флінн. У цьому творі створення антагоністичного образу Емі Данн є чи не найважливішим аспектом, адже імідж головної героїні є центральною темою оповіді. Лінгвальні засоби використовуються для підкреслення характеру і особистості цього багатогранного персонажу. Метою нашого дослідження є аналіз використання стилістичних прийомів для створення антагоністичного образу «загубленої».

Велика Українська Енциклопедія дає таке визначення поняттю антагоністичного героя : «Антагоніст – у художньому творі це персонаж, який протидіє головному герою (протагоністу), є носієм протилежних цілей, цінностей, рис характеру» [Арістова 2023].

Наше дослідження буде ґрунтуватися на систематичному розгляді монологу, відомого під назвою «Cool Girl», в якому, на нашу думку, фундаментально виражається мотивація вчинків головної героїні.

Аналітичне вивчення даного монологу з фільму «The Gone Girl» включає у себе такі аспекти: використання стилістичних засобів, стратегії наративу, використання гендерних стереотипів.

А тепер пропонуємо детально дослідити дані аспекти у самому монолозі. Промова «Cool Girl» Емі Данн використовує ряд стилістичних засобів для розкриття образу жертви чоловічих вподобань, який є складним і в той же час пронизливим. Використання лексичних та синтаксичних засобів служить для

підкреслення глибини переживань та внутрішніх конфліктів головної героїні, також цей діалог есенційно підкреслює мотивацію Емі і слугує ключовим поштовхом до початку метаморфози, як зовнішньої так і внутрішньої, для центральної антагоністки.

1. Риторичні питання:

- «Men always use that, don't they?» – Героїня використовує риторичне питання для того, щоб підкреслити узагальненість свого твердження та залучити увагу аудиторії. У такий спосіб глядач підсвідомо починає питати себе, а в подальшому асоціювати своє «я» з «загубленою».

- «And what's the point of being together if you're not the happiest?» – Використання риторичного питання допомагає підкреслити роздуми героїні про значення спільного життя у шлюбі.

2. Метафори і епітети:

- «She's a Cool girl. Cool girl is hot. Cool girl is game. Cool girl is fun.» – Емі не говорить що вона класна дівчина, навпаки відрікається від цього умовного образу, використовує метафори та епітети, щоб описати образ «крутої дівчини» як привабливий, сексуальний та веселий.

- «We were happy pretending to be other people.» – Використання метафори «прикидатися іншими людьми» допомагає передати ідею про те, що сімейне щастя базувалася на приховуванні своїх справжніх особистостей. Знову глядачі інтуїтивно формують асоціативний зв'язок між собою і Емі, де вони постають в тій самій позиції «жертви», котра є заручником ситуації, а це підсвідомо викликає почуття жалю і співпереживання до антагоністки.

3. Презентація інтимних деталей та експресивна лексика:

- «She only smiles in a chagrin loving manner and then presents her mouth for fucking» – відбувається зміна тону висловлювання, де героїня описує образ «крутої дівчини» у вигляді засмученої, але покірної жінки, у той самий час слова передають складність її емоційного стану та двоякість стосунків.

- «I was stripped my pussy raw. I drank canned beer watching Adam Sandler movies.» – Вона відверто розповідає про свої інтимні подробиці та пристрасі, що додає інтимності до її розповіді та вкотре розкриває її внутрішній конфлікт з собою. Така надмірна прямолінійна розповідь безпосередньо приваблює цікавість глядачів, адже люди на психологічному рівні завжди прагнуть дізнатись конфіденційну інформацію, у свою чергу Емі у своєму монолозі під впливом бурхливих емоцій охоче ділиться своїм приватним життям.

- «No fucking way. He doesn't get to win!» – Використання виразної ненормативної лексики допомагає підкреслити рішучість героїні та її відмову визнати перемогу чоловіка над її «я».

4. Паралелізм і повтори:

- «Cool girl is hot. Cool girl is game. Cool girl is fun.» – Ці стилістичні прийоми допомагають структурувати її думки та підкреслити ключові характеристики образу «крутої дівчини».

Монологи персонажа відкривають її глибину та багатогранність, відображаючи внутрішні конфлікти та вже минулі бажання відповідати очікуванням свого партнера. Загальною мовною стратегією є використання сарказму та емоційно насиченої мови для передачі почуттів героїні та підкреслення її рішучості до змін.

Список літератури

Flynn Gillian. *Gone Girl*. New York NY: Crown. 2012.

The Gone Girl (2014) Directed by David Fincher [Film]. Los Angeles: 20th Century Studios.

Арістова А. В. Антагоніст. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Антагоніст> (дата звернення: 8.12.2023)

УТОЧНЮЮЧИЙ ПЕРЕКЛАД ПРИ ПЕРЕДАЧІ ВЛАСНИХ НАЗВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Єрмоєнко С.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Переклад власних назв у художньому тексті завжди зумовлює цілу низку перекладацьких рішень, які можуть поєднувати як традиційні, так і нетрадиційні способи передачі власних назв або ж їх комбінації. До таких перекладацьких рішень зараховуємо і застосування перекладачами уточнюючого перекладу. Під уточнюючим перекладом ми розуміємо поєднання транскрипції/ транслітерації, які відтворюють у мові перекладу відповідну власну назву, з уточнюючим словом, загальною назвою, яка пояснює значення власної назви, вказує на її приналежність до відповідного розряду. При перекладі художнього тексту уточнюючий переклад є досить продуктивним, оскільки в оригіналі можуть згадуватися маловідомі власні назви, особливо малознані географічні назви, переклад яких потребує уточнення для того, щоб читач перекладного тексту мав змогу зрозуміти, про що йде мова, де відбуваються події, яка місцевість представлена у творі тощо.

Для прикладу було проаналізовано перекладу власних назв з оповідання Ю. Щербака «Маленька футбольна команда» у перекладі англійською мовою А. Біленка. За допомогою поєднання транскрипції та уточнюючого перекладу в нашій вибірці передаються всі типи виділених нами власних назв. Застосування уточнюючого перекладу склало 21.9%. Наведемо приклади та проаналізуємо їх.

Пам'яті Леоніда Кисельова [Щербак, 2002: 564].

In memory of the poet Leonid Kiselyov [Yuri Shcherbak: 1].

Уточнюючий переклад застосовано в оповіданні Юрія Щербака «Маленька футбольна команда», присвяченого пам'яті поета, сина Івана Драча, Леоніда Кисельова, який помер молодим від важкої хвороби. Так, у даному прикладі ім'я та прізвище поета передається за допомогою транскрипції –

Leonid Kiselyov та уточнюючого слова – *poet*. Ще в епіграфі до оповідання перекладач застосовує уточнюючий переклад, щоб читач перекладного тексту одразу зрозумів, про що буде йти мова та кому присвячено оповідання. Наступні приклади.

Платформа, на якій я стою, виносить мене на Хрещатик... [Щербак, 2002: 567]. ... *the trailer I am on takes me into **Khreshchatyk Street**...* [Yuri Shcherbak: 3].

Навстріч йому з гори, всіма рівчаками Яружно́ї, гуркотіла вода [Щербак, 2002: 203]. *He saw water gushing its way down all the gutters along **Yaruzhna Street*** [Yuri Shcherbak: 6].

Найчастіше застосування поєднання транскрипції та уточнюючого перекладу спостерігається при передачі топонімів, зокрема, назв вулиць. Так, у вищенаведених прикладах за допомогою транскрипції та уточнюючого слова *street* передаються назви київських вулиць Хрещатик та Яружна. Уточнююче слово у перекладі є цілком доцільним і дає змогу читачу перекладу одразу зорієнтуватися у подіях оповідань. Ще один приклад.

На Бессарабці встановлено потужні прожектори, які прокладають рівні світляні магістралі ввечері, коли гримить салют [Щербак, 2002: 567].

*Powerful searchlights have been installed at **the Bessarabka city market** to pierce straight avenues into the night sky when a fireworks salute bursts over the city* [Yuri Shcherbak: 3].

За допомогою транскрипції та уточнюючого перекладу передаються і назви районів українських міст, навіть торговельних районів та ринків. Так, загальновідомою для українського читача є назва району в Києві – Бессарабка, та розташованого там ринку – Бессарабський ринок. При перекладі ця назва потребує уточнення, і тому автор перекладу цілком закономірно доповнює переклад такими словами, як *city market*. Власна ж назва передається, на наш погляд, за допомогою транскрипції із збереженням елементів транслітерації, оскільки при перекладі зберігається подвоєння приголосних *сс* – *ss*. Звернемося до розгляду наступних прикладів.

.... й голосно лаявся шофер сірої „**Волги**” – він хотів виїхати з двору, а грузовик з мінеральною водою загороджував проїзд [Щербак, 2002: 339].

...and the driver of a gray **Volga sedan** was cussing loudly – he wanted to drive into the yard, but the van with the mineral water obstructed the way [Yuri Shcherbak: 1].

„**Жигулі**” **Трояна**, приторочені до спеціального поворотного пристрою, лежали боком [Щербак, 2002: 339].

Troyan's Zhiguli car, tied to a special rotation device, was lying on the side [Yuri Shcherbak: 1].

Назви виготовлених людиною предметів, зокрема автомобільних марок, також передаються за допомогою транскрипції та уточнюючого перекладу. Так, в англійському перекладі з'являються такі слова, як *car*, *sedan*, які уточнюють власні назви, передані за допомогою транскрипції – *Volga*, *Zhiguli*. У другому з наведених прикладів представлено ще й прізвище одного з головних героїв оповідання, яке також передається за допомогою транскрипції – *Troyan*.

Отже, поєднання транскрипції та уточнюючого перекладу є одним із способів передачі українських власних англійською мовою у перекладі художнього тексту. Застосування транскрипції у поєднанні у перекладацьким уточненням у межах речення перекладу спостерігалось при передачі топонімів української місцевості, при передачі назв автомобільних марок, при передачі імен літературних діячів. В англійському перекладі з'являлися лексеми *street*, *district*, *river*, *city*, *city market*, *region*, *car*, *sedan*, *poet* тощо.

Список літератури

- Карабан В.І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську. Вінниця: Нова Книга, 2003. 608 с.
 Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.
 Щербак Ю. Закон збереження добра. Оповідання. К.: Молодь, 2002. 594 с.
 Yuri Shcherbak. The Little Soccer Team. Translated by Anatole Bilenko. Electronic Resource // <http://www.utoronto.ca/elul/>

АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС ТЕМ УСНИХ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ФРАНКОФОННИХ СТУДІЙ

Іванова Н.Г.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

3 березня 2023 року на кафедрі іноземних мов Національного університету «Одеська юридична академія» існує науковий гурток «Франкофонні студії НУ "Одеська юридична академія", до установчого засідання якого здобувачі вищої освіти виявили велике зацікавлення. З метою забезпечення міжпредметної координації було вирішено провести перше засідання за макротемою «*DROIT EN FRANCE*», пов'язаною з правовим життям Франції. Важливим та відповідальним етапом підготовки до засідання є вибір та формулювання теми доповіді. Оскільки учасники мали вільний вибір щодо тем своїх доповідей, після періоду обміркування вони запропонували теми робіт, виходячи з актуальності, зі своїх наукових та професійних інтересів, усвідомлюючи та самостійно вирішуючи, що їм захоплююче представити перед аудиторією.

Мета дослідження полягає у презентації аналізу тем усних доповідей здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти, що навчаються на другому та третьому курсі на факультеті судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія» та вивчають французьку мову як другу іноземну (М. Азевич, Д. Бойко, О. Войцикевич, В. Глігор, А. Даниленко, Д. Джола, В. Прокопець, Є. Рубан, С. Шевченко, А. Шмігельська). Проаналізовано програму засідань, процес підготовки до усної доповіді, зокрема вибір теми та розробку структури доповіді та презентації учасників, тобто звітні матеріали, що унаочнюють та дозволяють навести деякі дані та їх інтерпретувати.

Дослідження було проведено кількома методами: по-перше, опитування учасників щодо їхнього підходу до підготовки до доповіді та використання

джерел інформації; по-друге, аналіз усних доповідей та супровідних матеріалів з метою виявлення основних мовних та мовленнєвих труднощів. Застосування цих методів дозволило дослідити процес підготовки до усних доповідей здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти та з'ясувати, які аспекти підготовки вимагають додаткової уваги та підтримки.

Усі доповіді, що було створено за допомогою різноманітних аутентичних франкомовних джерел, об'єднує спільна основа, однак кожна з них фокусується на конкретній темі, пов'язаній з французькою правовою системою та її державним устроєм в контексті сучасних реалій або історичного розвитку Франції. Теми доповідей, що було обрано здобувачами вищої освіти, відповідають їхнім індивідуальним професійно орієнтованим зайняттям та академічним потребам, що демонструє широкий спектр професійних інтересів та напрямків майбутніх юристів.

Слід зазначити, що більшість тем має відношення до сучасної Франції (*“La vie politique d’Emmanuel Macron”* // *“Політичне життя Емануеля Макрона”*, *“Les pouvoirs du président français”* // *“Повноваження президента Франції”*, *“Diplôme de droit en France”* // *“Диплом юриста у Франції”*, *“Droit en France”* // *“Правова система Франції”*, *“Avocat pénaliste Eric Dupond-Moretti («Ogre du Nord»)”* // *“Адвокат у кримінальних справах Ерік Дюпон-Моретті («Північний огр»)”*, *“Droit à l’éducation”* // *“Право на освіту”*), хоча інші теми, наприклад, *“Code de Napoléon”* // *“Кодекс Наполеона”* та *“Alphonse Bertillon, son triomphe et son échec”* // *“Альфонс Бертільон, його тріумф та його провал”*, *“La loi interdisant le port du pantalon aux femmes”* // *“Закон, що забороняє носити брюки жінкам”*, *“PACS”* // *“ПАКС”*, мають певний історичний компонент. Кожна доповідь надає огляд конкретного аспекту французького права та його історії і підтримується науковими джерелами та фактами.

Визначаємо, що самостійний і свідомий вибір теми є детермінованим як бажаннями та сподіваннями здобувачів вищої освіти, так і їхніми можливостями у реалізації розкриття теми [Особистісний вибір..., 2005: 35] та розкриває їхню систему цінностей.

З одного боку, це свідчить про те, що майбутні юристи дуже цікавляться французькою політикою, владою та їх взаємодією, маючи бажання, наприклад, вивчити символи держави, закони та повноваження президента республіки та зрозуміти важливі аспекти політики Макрона. Учасники Франкофонних студій демонструють свою творчість та оригінальність, вибираючи теми, які не є банальними або стандартними, але мають своє історичне та культурне значення. Слід підкреслити зацікавленість здобувачів вищої освіти у глибинному розумінні фундаментального французького законодавства та історії Франції, оскільки, наприклад, “Code de Napoléon” становить основу французького громадянського права та розглядається як один з найвпливовіших законодавчих актів у французькій історії, що має значний вплив на правову систему багатьох країн світу. Відчувається допитливість до права та судової системи Франції, конкретніше, інтерес до роботи в області кримінального права та захисту прав підозрюваних або звинувачених у скоєнні злочинів (тема “*Avocat pénaliste Eric Dupond-Moretti («Ogre du Nord»)*”). Дослідження життя, кар'єри та професійної діяльності Еріка Дюпон-Моретті, відомого французького адвоката, який займається кримінальними справами, виявляє безсумнівний інтерес до самої професії адвоката, поглиблює знання про французьку правову систему, процес кримінального судочинства та практику захисту прав обвинувачуваних. З'ясовано, що здобувачі вищої освіти дбайливо планують свою кар'єру та зацікавлені в академічному аспекті юридичної професії, бажаючи отримати додаткову інформацію про процес навчання та отримання диплому в галузі права у Франції (тема “*Diplome de droit en France*”). Помічений інтерес до історії кримінальної юстиції, методиках ідентифікації злочинців у доповіді про Альфонса Бертільона, відомого французького криміналіста, який створив систему фіксації злочинців за допомогою фотографій та антропометричних даних (тема “*Alphonse Bertillon, son triomphe et son échec*”). Проявляється інтерес до історії жіночого руху, прав жінок та соціальних норм Франції (тема “*La loi interdisant le port du pantalon aux femmes*”) та до правових та соціальних питань, пов'язаних з відносинами між

людьми, тобто до сімейного права та регулювання партнерства громадян у відповідності зі зміненими цінностями та потребами (тема “PACS”).

З іншого боку, різноманітність обраних тем свідчить про те, що здобувачі вищої освіти мають здатність не тільки самостійно обирати та відповідально досліджувати теми, але й осмислити та аналізувати складні соціально-політичні проблеми та порівняти різні точки зору. Крім того, вони також мають високий рівень як мотивації вчитися та розвиватися в обраному напрямку, так і готовності до серйозної праці та самовдосконалення для досягнення своїх професійних цілей та розвитку професійних комунікативних компетенцій. Майбутні правознавці виявляють свою соціальну відповідальність та громадянську свідомість, звертаючи увагу на такі питання, як права людини, рівність статей, сімейні відносини тощо. Учасники Франкофонних студій є цілеспрямованими, інтелектуально допитливими, здатними до аналітичного мислення, схильними до роздумів, прогресивними та працездатними, вміють планувати свої дії та працювати з різними джерелами інформації, оскільки розкриття обраної теми потребує значної кількості часу та старань для її опанування. Загалом, тематична елекція підтверджує високий рівень мотивації здобувачів вищої освіти як до юридичної професії, так і до вивчення французької мови та її застосування в юридичній сфері.

Отже, тематична добірка свідчить про те, що готуючи доповіді французькою мовою, майбутні юристи збільшували свої знання в юридичній сфері, в області історії права, розвивали та вдосконалювали навички роботи зі законодавством та правовими актами. Підкреслюється інтерес учасників Травневих Франкофонних студій 2023 року до видатних постатей в галузі права Франції, до кримінальної науки та дослідження методів виявлення злочинців, до історії прав людини та гендерних проблем, до питань, пов'язаних зі стосунками між особами (громадянський статус одностатевих пар, громадянський шлюб, тощо). Аналіз обраних тем підтвердив позитивне відношення здобувачів вищої освіти до оволодіння французькою мовою, оскільки витрачаючи значні зусилля, вони готові використовувати її як у

вивченні правової науки, так і в майбутній професійній діяльності. Готуючи доповіді, вивчаючи різні аспекти життя французького суспільства, вони отримали значний досвід з опрацювання аутентичних франкомовних професійно орієнтованих матеріалів.

Таким чином, можна зробити висновок, що опанування французькою мовою як другою іноземною має великий потенціал для професійного та лінгвістичного розвитку майбутніх юристів, для успішної кар'єри в галузі права та політики. Описаний формат роботи є стимулюючим, корисним та плідним для роботи зі здобувачами вищої освіти, що мають дослідити юриспруденцію та бажають поглибити свої знання мови, культури, історії та права Франції.

Список літератури

Особистісний вибір: психологія відчаю та надії. Наукове видання / За ред. Т.М. Титаренко. К.: Міленіум, 2005. 336 с.

СТАН ВИВЧЕННОСТІ СЕМАНТИКИ ДІЕСЛІВ З АУДІОВІЗУАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ

Козак Т.Б.

кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Дослідження лексичного складу мов є одним із ключових проблем сучасної лінгвістичної науки. З кожним періодом розвитку мови пов'язані певні зміни семантики слова, історичний аналіз якої дозволяє побачити зумовленість лексичних значень системою зв'язків, що організують мову.

Відомо, що слова та їх значення поєднуються в системі певної мови у різні смислові групи. Але, оскільки лексичний склад піддається безперервним змінам, відбиваючи розвиток продуктивних сил суспільства, науки, культури тощо, то й смислові групи слів мають постійності.

Рухливість лексико-семантичних систем чи смислових груп слів обумовлюється і тим, що лексичне значення окремих членів залишається незмінним протягом тривалого часу. Воно змінюється, і це сприяє зміні смислових зв'язків між окремими словами, а також зумовлює вихід із вживання деяких із них.

Дослідження семантики лексико-семантичних груп є актуальним завданням історичної лексикології, тим більше, що воно приносить певну користь, дає щось нове в розробці проблеми семантичної системи.

Дієслова зорового та слухового сприйняття є об'єктом досліджень закордонних лінгвістів. До них слід віднести роботи А. Роджерса, Т. Скувела, Є. Бюлова, Є. Грубера, І. Холірхока, Е. Руса, К. Роберинга, М. Флигена, М.-Т. Шеппінга та ін.

До фундаментальних досліджень групи аудіовізуальних дієслів належить робота Е. Руса [Roos, 1995], виконана на матеріалі німецької та англійської мов. Метою даного дослідження є контрастивний опис групи слів із візуальним значенням у лексико-семантичній галузі.

Дієслова цієї групи відносяться до смислових функцій і відчуттів [Dornseif, 1990: 297], і навіть є підкласом групи дієслів сприйняття. Автор дослідження поєднує досліджувані лексеми в обох мовах у відповідні словникові поля (*Wortfelder*), оскільки їх реалізація обумовлена психологічними умовами смислових функцій [Roos, 1995: 48].

Е. Рус розглядає формальні особливості дієслів зорового сприйняття, їх смислову структуру. У результаті аналізу з допомогою інформантів було виявлено найбільш частотні дієслова візуального сприйняття. Тестування дозволило визначити своєрідність закономірності аналізованих лексичних одиниць. Відповідно до результатів тестування інформантів поряд з індивідуальними особливостями дієслів візуального сприйняття спільним для них є наявність екстралінгвістичного фактора – суб'єкта у вигляді одухотвореного предмета/істоти.

Враховуючи можливості вживання візуальних дієслів з іншими словами, Е. Рус виділяє наступні: 1) дієслова з неагентованим суб'єктом (*Verben mit nicht-agentivem Subjekt*); 2) дієслова з агентованим суб'єктом (*Verben mit agentivem Subjekt*). При такому розподілі стає очевидним, що одні й ті ж фонологічні форми виступають як репрезентанти різних смислових структур. Такі випадки омонімії та, відповідно, полісемії особливо частотні для дієслова *sehen*. Крім того, більшість дієслів можуть змінювати свою смислову структуру за допомогою префіксів, і чим специфічніше значення дієслова, тим у нього менша можливість вибору префіксів. Автор наводить численні приклади, де продемонстроване широке поєднання з префіксами дієслів *sehen*, *schauen*, і більш вузька для дієслів *blicken*, *spähen*. У складі дієслів *betrachten* і *besichtigen* вже присутні префікси, і їхня можливість поєднуватися з додатковими відсутня. Отже, до лексем, які можуть використовуватися з різними префіксами, ставляться дієслова з встановленими вибірковими обмеженнями.

Автор представляє докладний аналіз кожного з дієслів з агентованим та неагентованим суб'єктом у німецькій та англійській мовах та описує подвійну функцію цих дієслів. На прикладі різних пропозицій високого та розмовного

стилю Е.Рус описує також стилістичні особливості дієслів *blicken*, *schauen*, *sehen* і *gucken*. За результатами класифікації Е.Русом була побудована структура семантичних взаємозв'язків для групи слів, що позначають візуальне сприйняття [Roos, 1995].

В основу дослідження лексем *sehen*, *erblicken*, *sichten*, *schauen*, *besichtigen* та ін. у німецькій та французькій мовах М.-Т. Шепінгом були покладені семантичний та синтаксичний критерії [Schepping, 1982]. За семантичним критерієм аналіз було включено лише ті лексеми, у структурі яких є візуальний компонент. За синтаксичним критерієм були виключені з аналізу такі висловлювання, які ні німецькою, ні французькою мовою не визначають візуальне сприйняття за допомогою дієслова, а роблять це за допомогою синтагми. Результатом дослідження стало виділення наступних дієслівних груп: 1) дієслова візуального сприйняття; 2) дієслова візуальної дії; 3) дієслова візуальної дії з навмисним сприйняттям; 4) дієслова візуальної дії з наявністю сприйняття [Schepping, 1982].

М.-Т. Шеппінг відводить велику роль в семантиці візуальних дієслів обставинам і приходить в результаті дослідження до висновку, що зазначена група дієслів взаємодіє з обставинами різного типу: 1) обставини, за яких індивід бере участь як експерієнцер і як об'єкт пізнання; 2) обставини, у яких індивід бере участь як засіб сприйняття; 3) обставини, у яких індивід постає як спрямований об'єкт пізнання; 4) обставини, у яких індивід виконує роль одночасно експерієнцера і об'єкта.

Як фундаментальні дослідження дієслів з аудіовізуальним значенням слід відзначити роботу К.Роберінга, в якій представлено семантичний аналіз дієслів зорової перцепції на матеріалі сучасної німецької мови [Robering, 1985].

Дослідження семантики древнього слова входить до актуальних завдань історичної лексикології. Як свідчать дослідження, під час аналізу значення давнього слова важливо враховувати як власне лінгвістичні дані, та й культурно-історичні умови на той час. Постійна зміна мови є однією з суттєвих

особливостей її функціонування, тому її опис має враховувати і діяхронічні аспекти.

Слід зазначити, що останнім часом недостатньо уваги приділяється дослідженням історичного характеру. У центрі уваги лінгвістів перебувають проблеми синхронного опису, дослідження в області діяхронії поодинокі.

Список літератури

- Dornseif F. Der deutsche Wortschatz nach Sachgruppen 7., Unveränd. Aufl., Berlin, 1990. 922 S.
Robering K. Die deutschen Verben des Sehens. Eine semantische Analyse. Güppingen, Kümmerle Verlag, 1985. 447 S.
Roos E. Kollokationsmöglichkeiten der Verben des Sehvermögens im Deutschen und Englischen. Herbert Lang Bern Peter Lang. Frankfurt / M. 1995. 227 S.
Schepping M.-T. Kontrastive semantische Analyse von Verben des Visuellen im Französischen und im Deutschen. Tübingen. 1982. 330 S.

ТЕКСТИЛЬ ЯК МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Ковальова К.О.

викладач кафедри іноземних мов

Національний університет «Одеська юридична академія»

Дослідження метафор є ключовим аспектом літературного аналізу та розуміння художнього твору. Їм відводиться одна з найважливіших ролей у моделюванні художнього дискурсу, що зумовлює різноманітність їх художніх функцій.

Метафори змінюють звичайне використання мови, переносячи їх в область більш абстрактного і образного відображення, що дозволяє авторам висловлювати складні, концептуальні ідеї. Метафори часто є основою для створення символів та алегорій. Такий напрямок дослідження метафор допомагає розкрити глибокі значення та символічну значущість елементів у тексті, що сприяє більш повному розумінню ідеї твору та виокремленню індивідуальних особливостей стилю автора.

Однією з важливих особливостей метафори є її здатність відображати культурні, історичні та соціальні аспекти суспільства, в якому створено текст. Дослідження метафор дозволяє розкривати підтексти та приховані значення, пов'язані з певним часом та культурою.

Таким чином, серед безлічі художніх функцій метафори, а саме: надання тексту образності та виразності, поглиблення змісту, розкриття авторського стилю письменника тощо, ключовими виділяються функції символізації, створення атмосфери у творі та відображення культурно-історичної специфіки.

Текстиль як невід'ємна частина розвитку культури та історії різних суспільств містить у собі вагомий роль збереження та відображення культурно-історичного аспекту та соціокультурних тенденцій та цінностей. Вивчення культурологічного концепту «текстиль» допомагає розкривати багатство культурного контексту, асоційованого з текстильною продукцією, та його

вплив на різні аспекти людського життя, а також відобразити символічні значення, що відтворюються в текстах за допомогою текстильних найменувань.

Так, на прикладах творів англійської письменниці 19 століття В'їрджинії Вульф, можна побачити реалізацію вищезазначених функцій текстильних метафор.

В романі «Орландо» одним з ключових елементів є одяг та матеріали виробів. Протягом усього роману Вульф використовує тканини, такі як шовк, щоб символізувати соціальний статус і культурні норми. Якість тканини в одязі Орландо часто відображає положення персонажа в суспільстві, розкіш аристократичного життя:

*“It was not necessary that they should speak to him or even that they should see him; they conjured up before them especially when the scenery was romantic, or the sun was setting, the figure of a noble gentleman in **silk** stockings. Upon the poor and uneducated, he had the same power as upon the rich.”* [Woolf, 1995: 41]

Вульф вдається до використання текстильних метафор для передачі відчуття чуттєвості та розкоші. Коли Орландо закохується в принцесу, текстура вельвету використовується як метафора для опису багатства та інтенсивності його емоцій. Метафора виходить за рамки візуального й тактильного, передаючи глибину й багатство почуттів головного героя.

*“Thus, in a very few years, Orlando had worn the nap off his **velvet**, and spent the half of his fortune; but he had earned the good opinion of his neighbours.”* [Woolf, 1995: 38]

В своєму есе «Своя кімната» В'їрджинія Вульф складне питання «жінки та література» метафорично називає хомутом, ошийником, що створює емоційне забарвлення твору:

*“That **collar** I have spoken of, women and fiction, the need of coming to some conclusion on a subject that raises all sorts of prejudices and passions, bowed my head to the ground.”* [Woolf, 2002: 5]

Також створенню атмосфери сприяє використання метафор під час опису сніданку, що подається «з білим покривалом вершків», та пейзажу, коли «газовий шарф лежали над садом сутінків розірвала зірка».

*“Here, however, I shall take the liberty to defy that convention and to tell you that the lunch on this occasion began with soles, sunk in a deep dish, over which the college cook had spread **a counterpane of the whitest cream**, save that it was branded here and there with brown spots like the spots on the flanks of a doe.”*
[Woolf, 2002: 11]

*“All was dim, yet intense too, as if the **scarf** which the dusk had flung over the garden were torn asunder by star or sword – the flash of some terrible reality leaping, as its way is, out of the heart of the spring.”* [Woolf, 2002: 16]

Таким чином, текстильні метафори сприяють дослідженню ідентичності, статі та плинності людського досвіду. Використання їх Вірджинією Вульф додає глибини творам, дозволяючи читачам сприймати теми та ідеї на образному та символічному рівнях.

Список літератури

- Люлька О.О. Художній англomовний дискурс як середовище реалізації метафори. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Випуск 8. Том 2. С. 17-21.
- Кардашова О., Фільчук Т. (2023). Метафора як чинник дискурсивного творення. *Alfred Nobel University Journal of Philology*. No 2 (26/1). С. 204-219.
- Woolf V. *A Room of One's Own*. Penguin Classic. 2002. 112 p.
- Woolf V. *Orlando: A Biography*. Wordsworth Editions. 1995. 166 p.

АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖА У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

Опьонишев В.Д.

здобувач освіти,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

Томчаковська Ю.О.

Аспекти дослідження лінгвальних засобів створення образу персонажа включають вивчення різних мовних елементів, які використовуються для передачі характеристик персонажа і його особистості. Сюди належать, насамперед, дослідження використання специфічної лексики, такої як прикметники, іменники або дієслова, які описують зовнішність, характер та внутрішній світ персонажа; аналіз використання фразеологізмів, ідіом та фраз, які характеризують персонажа та його ставлення до подій; вивчення використання стилістичних прийомів, таких як метафори, порівняння або гіперболи, для створення образу персонажа; аналіз використання граматичних конструкцій, таких як пасивний стан, складнопідрядні речення або вживання певних часток мови, для передачі особливостей персонажа; вивчення використання інтонації, темпу мовлення, пауз та інших риторичних прийомів для передачі настрою та характеру персонажа [Бережна, 2017; Єрмоленко, 2010].

Необхідність комплексного опису мовної особистості (одного з ключових понять сучасної лінгвістики) потребує подальшого аналізу системи мовних засобів, що використовуються для створення художнього образу. Зазвичай у такого роду дослідженнях застосовуються методи контекстуально-інтерпретаційного та лінгвостилістичного аналізу.

Однією з основних особливостей художнього тексту як одиниці естетичної комунікації є його абсолютний антропоцентричний характер. Антропоцентричність художнього тексту виявляється у взаємодії автора твору з

читачем через оповідача та дійових осіб. Своє розуміння сутності людських характерів та їх взаємовідносин між собою автор літературного твору розвиває у системі створюваних ним образів дійових осіб. Вступаючи до смислових відносин між собою, образи персонажів насамперед визначають характер синтетичного художнього образу реального світу, створеного творчою стратегією та енергією автора [Kolegaeva, Strochenko, 2018].

Визначаємо образ персонажа як сукупність розумових, емоційних та фізичних якостей, які виражаються через його портрет, вчинки та мовлення. Автор твору може знати біографію героя і безпосередньо характеризувати його чи дозволяє зробити це іншим дійовим особам. Світогляд, манери і звички героя, його речі і навколишні предмети, його психологія, і навіть прізвище є основними компонентами створення образу персонажа. Зовсім необов'язково користуватися повним списком засобів створення образу персонажа, щоб створити зрозумілого читачеві героя; часом досить невеликого набору характеристик до створення правдоподібного портрета, але невід'ємною характеристикою є мовленнєвий портрет персонажа, оскільки у мові відбиваються багато аспектів життя особистості.

Для кожної дійової особи автор підбирає спеціальні синтаксичні конструкції, слова та висловлювання, лексику з тим чи іншим функціонально-стилістичним забарвленням, що характеризує літературний персонаж із загальнокультурної, соціальної та професійної сторін.

Список літератури

- Бережна М. В. Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англomовних художніх текстів та їх перекладів українською мовою). *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. Vol. 34, iss. 124. С. 11–15.
- Єрмоленко С. Я. Формування української мовної особистості. *Українознавство*. 2010. № 1 (34). С. 120–123.
- Kolegaeva I., Strochenko L. Academic and literary communication: Addressability, statuses, and functioning. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Poland. 2018. III (2). P. 72-104.

ПОНЯТТЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ

Приходченко О.О.

кандидат філологічних наук, доцент

Запорізький національний університет

Емоції – природна стихія в житті людини. Емоції людини завжди становили основу первинних та вторинних номінацій. Жодного слова не народилося без емоції людини – цього вирішального психологічного чинника біологічного і соціологізованого індивіда.

У мові емоції представлені надзвичайно повно своїми найменуваннями, характеристиками та відтінками. Навряд чи можна переоцінити роль почуттів у взаєминах людей. У будь-якій усній розмові мовець шукає способи емоційної самопрезентації, вираження свого ставлення до предмета мовлення або до співрозмовника, впливаючи на слухача одночасно словом, інтонацією, мімікою та жестом.

Наукове визначення емоції виробити непросто, оскільки емоціологія є міждисциплінарною цариною гуманітарних досліджень. Вивченням емоцій займаються різні науки (психологія, біологія, філософія, лінгвістика), і кожна наука приділяє увагу найактуальнішому з її погляду напрямку дослідження даного явища. Учені у своїх розвідках часто ототожнюють такі поняття, як емоція, емоційний стан, почуття. Різні науки дають тлумачення емоційного стану. Наведемо кілька варіантів значення цього терміна. З психологічного погляду – це такий спосіб ставлення людини до навколишнього світу і до себе самого, який виражається . у вигляді безпосереднього переживання.

Емоції – це психічний відбиток у формі безпосереднього упередженого переживання життєвого смислу явищ і ситуацій, обумовленого ставленням їх об'єктивних властивостей до потреб суб'єкта . Один із провідних дослідників, К. Ізард, пише, що емоція – це щось, що переживається як почуття (feeling), яке мотивує, організує та спрямовує сприйняття, мислення та дії [Ізард, 1977]. На наш погляд, кожен аспект даного визначення є надзвичайно важливим для

розуміння природи емоції. Емоція мобілізує енергію, і це енергія у деяких випадках відчувається суб'єктом як поштовх до здійснення дії. Емоція керує розумовою та фізичною активністю індивіда, спрямовує її у певне русло. Емоція регулює чи, точніше сказати, «фільтрує» наше сприйняття.

Також емоції тісно пов'язані з потребами, оскільки, зазвичай, при задоволенні потреб людина відчуває позитивні емоції і, при неможливості отримати бажане – негативні.

Емоції є однією з форм відображення світу, відносини, в яких вони перебувають до людини, тобто не властивості предметів і явищ, а їх значення для життя людини. Вони є способом оцінки цього значення для конкретної людини і через неї – інформацією про стан внутрішнього «я», її свідомість та психіку. Емоції є лише там, де є інтерес та ставлення.

У нашому дослідженні ми здійснюватимемо комплексний аналіз емоційних станів для повного висвітлення питання лінгвістичної інтерпретації емоцій.

Таким чином, емоційний стан - це складний психічний стан відображення у формі переживання значущості впливу зовнішніх та внутрішніх стимулів. Сутнісними характеристиками даного поняття є його складність, тривалість у часі, і, головне, оцінний характер самого суб'єкта, а також циклічність та підтримка внутрішньої емоційної напруги.

Список літератури:

Izard C. E. Human Emotions. New York: Plenum Press, 1977. 439 p.

ПИТАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНДИВІДА

Приходько Г.І.

доктор філологічних наук, професор,
Запорізький національний університет

Сучасне суспільство, що вступило в епоху глобалізації, гостро потребує осмислення комунікативних процесів, які відбуваються в ньому. З одного боку, необхідно дослідити тенденції, що сприяють об'єднанню цивілізацій, народів і культур, а з іншого боку, потребують осмислення фактів, що зумовлюють збереження національної ідентичності культур в умовах їхньої тісної взаємодії. У суспільстві, культурі та мові однаково спостерігаються обидві тенденції – до відокремлення та уніфікації, і обидві вони однаково актуальні для дослідження.

Значна частина комунікативних процесів у світі припадає на міжкультурне спілкування, що створює чималі труднощі для сторін, які в ньому беруть участь. Ця обставина також свідчить про важливість досліджень в інтегрованій сфері культури та комунікації.

Останнім часом закономірно зростає інтерес дослідників до проблем міжкультурної комунікації, лінгвокультурології, національного менталітету та комунікативної поведінки, інших аспектів діади «мова та культура». Мова не може існувати поза культурою. Як один із видів людської діяльності, мова є складовою культури, яка визначається як сукупність результатів людської діяльності в різних сферах життя індивіда. Саме тому, що мова є складовою культури, питання, пов'язані з культурно-обумовленими законами мовного спілкування, входять у сферу лінгвокультурології, яка, у свою чергу, є частиною культурології.

Лінгвокультура як частина культури народу, що є сукупністю феноменів культури та явищ мови, взаємопов'язаних один з одним і відображених у свідомості окремої особистості, повинна вивчатися лінгвокультурологією як з погляди її прояву в процесах комунікації, так і з погляду її формування.

Лінгвокультурна компетентність є частиною культурної компетентності суб'єкта, розкривається у спілкуванні та є сукупністю взаємопов'язаних уявлень про загальні норми, правила і традиції вербального і невербального спілкування в межах даної лінгвокультури. Лінгвокультурна компетентність включає інституційний, конвенційний, семіотичний та лінгвістичний складники.

Міжкультурна компетентність є частиною лінгвокультурної компетентності, що визначає ефективність спілкування з представниками інших культур. Окрема особистість може мати міжкультурну компетентність низького, середнього або високого рівня, і міжкультурна компетентність індивіда може бути виміряна.

Лінгвокультурні комунікативні компетенції – це процедурні знання, необхідні та реалізовані у конкретних комунікативних сферах та ситуаціях у формі конкретних мовленнєвих висловлювань чи конкретної комунікативної поведінки та обумовлені тією частиною лінгвокультурної компетентності, яка була засвоєна цією субкультурою чи особистістю. Лінгвокультурні комунікативні компетенції формуються на основі особистого досвіду спілкування, а також у процесі навчання конкретному виду спілкування рідною чи іноземною мовою.

Отже, дослідження поняття лінгвокультурної спільності та аналіз його гетерогенності стосовно різних національних культур має стати предметом подальших лінгвістичних розвідок.

МЕГАТЕКСТОВІ СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ФАНФІКШЕН

Станко Д.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Ужгородський національний університет

Наявність мегатекстуальних елементів є невід'ємною частиною фанфіка, який є не тільки і не стільки запозиченими елементами канону, скільки певною традицією їх інтерпретації, а також рядом способів структурного та змістовного оформлення текстів, які актуалізуються в даному конкретному творі. Елементи мегатексту у фанфікшен ми можемо розділити на:

- текстові одиниці (обговорення, описи, примітки автора, назва), тобто все те, що має текстову форму і виражає пряме відношення до змісту фанфіка;
- надтекстові одиниці (місце публікації, ступінь завершеності, розмір, рейтинг, пейринг, жанр, посвята і т.д.) – все те, що дає уявлення не тільки про зміст ще не прочитаного тексту, але і про його форму та структуру.

За винятком відгуків, усі основні мегатекстуальні категорії фанфікшен (рейтинг, пейринг та жанр) разом із попередженнями, вказівкою на розмір та статус тексту поміщаються фікрайтером перед основним текстом фанфіка за певною формою, яку у спільнотах прийнято називати «шапкою фанфіка». Саме «шапка» акумулює в собі основні показники змісту фанфіка, а також вказує на автора та фандом, у якому працює фікрайтер.

Інформацію, яку несе у собі «шапка» фанфіка, умовно можна поділити на:

- 1) технічну, пов'язану з обсягом тексту, статистикою відвідувань, датою останнього оновлення, ступенем завершеності фанфіка;
- 2) змістовну, в якій відображаються рейтинг, пейринг, жанр, деяка інформація про хронотоп та сюжет в описах; авторські примітки, з яких стають зрозумілими основні теми та мотиви майбутнього фанфіка.

Умовність поділу полягає в тому, що змістовні характеристики тією чи іншою мірою доповнюють технічні, а технічні, своєю чергою, так чи інакше дають додаткове уявлення про зміст тексту. Так, велика кількість прочитань

вказує на порівняно високу якість фанфіка, а дати публікації та оновлень дублюють вже наявну у нас інформацію про канон, тип хостингу кодує загальну тематику (романтичні історії) навіть та інформація, яку автор пропустив, заповнюючи стандартну шапку, заповнюється іншими елементами мегатексту і не залишається нерозкритою.

Крістін Бьюсс зазначала, що мегатекст підсумовує читацький досвід і складні інтерпретативні рамки для тих творів, які мегатекстом супроводжуються [Busse, 2006].

Інакше кажучи, мегатекст – це формальний договір між читачем і письменником, у якому зашифровані від непосвячених такі характеристики:

- жанрові особливості фанфіка;
- специфіка сюжету, подієвого ряду оповідання;
- наявність чи відсутність любовної інтриги як основи оповідання та характеру любовних стосунків персонажів;
- специфіка композиції та зовнішнього членування тексту;
- особливості персонажної системи, спосіб побудови окремих образів;
- специфіка хронотопу тексту;
- манера та спосіб оповідання;
- стиль, грамотність та відносна оригінальність тексту.

«Шапка» оформлюється один раз перед першою публікацією фанфіка та супроводжує твір протягом всього його існування, але при цьому є відкритою для оновлення та коригування по ходу написання твору.

На ресурсі FanFiction.net до шапки примикають графи «Опис» (коротка інструкція фанфіка), «Дозвіл» (фікрайтерський допуск на публікацію на інших сайтах), «Посвята», «Примітка автора». На відміну від інших ресурсів, фанфікшен «Дисклеймер» (відмова від прав на оригінальних персонажів) не значиться серед обов'язкових категорій на сайті. Його роль виконується самими спільнотами, в рамках яких творить фікрайтер: поява фанфіка у певному фандомі вже свідчить про вторинність і неканонність тексту, отже, жодних прав на персонажів, що використовуються у фікрайтера немає і бути не може.

Фанати ретельно пропрацювали номенклатуру мегатексту, прагнучи універсалізації системи деяких позначень та понять (наприклад, жанру). Але розмаїття читачів і письменників, як і розмаїття самих категорій, породжує різночитання у поняттях за цілком конкретних, узгоджених, опорних позначеннях. Не присвяченому в культуру фанфікшен подібні позначення не скажуть зовсім нічого, а фаната-початківця (автора або читача) подібна система найменувань може неабияк заплутати. Однак через нетривалий час і фікрайтер, і читач з легкістю зможуть розшифровувати всі позначення і навіть уявляти собі приблизний сюжет і кінцівку.

Як одна з провідних категорій фанфікшен, рейтинг виконує ряд функцій. Основним призначенням рейтингу у фанфікшен є обмеження за віком. Однак наявність вікового обмеження рідко зупиняє читача, якщо він не досяг допустимого віку. Іноді наявність заборони робить фанфік привабливішим читачів, у яких поширюється конкретне обмеження. Це цілком зрозуміло, оскільки немає реальної системи блокування текстів з високими рейтингами для дітей, які не досягли повноліття. Крім того, ніщо не заважає під час реєстрації на сайті вказати не справжній вік, а додати до нього кілька років (у цьому плані на сайті модерація не проводиться). Таким чином, функція рейтингу як вікового цензу виявляється слабо розробленою. Рейтинг – це скоріше система попередження, але ніяк не обмеження чи заборони [Jenkins, 1992].

Крім того, наявність рейтингу – важливий момент «етикету» фандому, прояв поваги до почуттів та бажань читачів. Автори фанфіків не обмежені темою, стилем, рівнем освіти, віком, моральними нормами, тому їх тексти можуть мати як наївний, і дуже відвертий характер. Жодної заборони на те, про що і як пише фікрайтер, у культурі фанфікшен немає, у зв'язку з чим багато текстів фанфікшен є досить провокаційними. Однак інші члени спільноти мають право бути вчасно попереджені про наявність грубих сцен, нецензурних виразів, епізодів сексуального змісту, і рейтинг виступає в ролі стоп-сигналу особливо вразливих читачів [Derecho, 2006].

У рейтингу можна зазначити і додаткову функцію відбору читацької аудиторії. Вказуючи той чи інший рейтинг, автор фанфіка цим частково окреслює коло фанатів, із якими хотів би цей текст обговорити. Рейтинг реалізує цю функцію разом з іншими обов'язковими критеріями фанфікшен (пейринг та жанр). Їхня сукупність та можливість фікрайтера коригувати ці критерії дозволяють автору з величезної кількості користувачів відібрати тих, хто буде зацікавлений саме в його тексті, писати саме для своєї аудиторії.

Канонічна основа осмислюється та переробляється авторами фанфіків у фанон (текстовий простір фанфіка, який згодом стає традиційним для текстів певного фандому), що знаходить своє відображення у категорії рейтингу.

Отже, мегатекстові структурні елементи фанфікшен умовно можна поділити на: технічні, пов'язані з обсягом тексту, статистикою відвідувань, датою останнього оновлення, ступенем завершеності фанфіка; та змістовні, в якій відображаються рейтинг, пейринг, жанр, деяка інформація про хронотоп та сюжет в описах; авторські примітки, з яких стають зрозумілими основні теми та мотиви майбутнього фанфіка.

Список літератури

- Derecho A. Archontic literature : A definition, a history and several theories of fan fiction. *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 61–78.
- Jenkins H. Textual poachers: Television fans and participatory culture. London: Routledge, 1992. 424 p.
- Busse K. Work in Progress / K. Busse, K. Hellekson. *Fan Fiction And Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, North Carolina : Mc Farland & Company, 2006. P. 5–32.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КОМПОНЕНТНОГО АНАЛІЗУ ЯК ЕТАПУ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Строченко Л.В.

доктор філологічних наук, професор,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Утворення номінативного поля будь-якого концепту розпочинається із ретельного дефініційного / компонентного аналізу заголовного слова-номінанта концепту та парадигматично пов'язаних із ним слів (синонімів, антонімів). Англomовний концепт GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ вербалізує лише одна із чотирьох семем у структурі лексичного значення відповідного полісеманта. Спираючись на компонентний аналіз всіх наявних дефінітивних статей, виокремлюємо семний склад даних семем, із яких відфільтровуємо три сигніфікативні вузли у структурі значення аналізованої лексеми-репрезентанта концепту GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ, а саме – ЩО, ЯКЕ, У ЧОМУ.

Виконаний аналіз показує, що номінативне поле концепту представлене, перш за все, лексичними одиницями, які вербалізують виокремлені нами сигніфікативні вузли: ЩО (*ability, power, capacity, skill*); ЯКЕ (*mental, intellectual, creative, great, natural, extraordinary, rare, exceptional, superior, distinguished, marked, above / beyond the norm, uncommon*); У ЧОМУ (*science, art, invention*). На даному етапі нашого дослідження доцільним було проведення другого ступеня компонентного аналізу, який передбачає, що дефініційна ознака – слово, словосполучення, використане в тлумачній статті, аналізується як самостійна лексична одиниця, що має власне визначення в тлумачних словниках, а отже, власний набір сем, що автоматично, хоч і опосередковано, потрапляють у склад досліджуваного номінативного поля. Таке поглиблення компонентного аналізу повніше експлікує лексичну семантику відповідного мовного феномену.

Проведений компонентний аналіз другого ступеня, який передбачав дослідження репрезентантів сигніфікативних вузлів, зокрема, ЩО, показав, що

відповідні словникові дефініції так чи інакше «замикаються» на ключовій лексичній одиниці *ability*. Проте, аналіз свідчить також, що семантика вербалізованого утілення сигніфікативного вузла ЩО поповнюється ознаками *competence, efficacy*. Вербалізація сигніфікативного вузла ЯКЕ поповнюється такими вторинними лексичними одиницями-репрезентантами: *going beyond what is usual, regular, or customary, unusual, remarkable, distinctive, emphasized, superlative, extreme, excellent, better than average*. Сигніфікативний вузол У ЧОМУ завдяки вторинному компонентному аналізу поповнився такими лексичними репрезентантами: *a system of knowledge, production of aesthetic objects, painting, sculpture, music, process originated after study and experiment, the process of starting or developing something*.

Аналіз наведених словникових дефініцій лексикографічних синонімів номінації *genius / геніальність* показав, що номінативні одиниці ***gift, faculty, aptitude, bent, talent, knack***, як власне й *genius*, означають особливу здатність щось зробити. Номінація ***gift*** часто імплікує особливу милість Бога чи природи, наприклад, *the gift of singing beautifully*. ***Faculty*** позначає вроджену або іноді здобуту здатність до виконання певного завдання чи функції, як от *a faculty for remembering names*. ***Aptitude*** імплікує природну схильність до певної діяльності та високу вигогідність успіху у цій діяльності, наприклад, *a mechanical aptitude*. ***Bent*** майже повністю відповідає значенню номінативної одиниці ***aptitude***, проте, підкреслює скоріше схильність до чогось, а не якусь здатність, вміння тощо, наприклад, *a family with an artistic bent*. Номінація ***talent*** позначає видатну природну здатність, яку тим не менш потрібно розвивати, наприклад: *he has enough talent to succeed*. ***Knack*** імплікує порівняно невелику, але все ж здатність легко виконувати різні завдання, наприклад, *the knack of getting along*. За визначенням укладачів словника номінація ***genius*** передбачає вражаючу вроджену креативну здатність у чомусь. Як показує співставний аналіз, синонімічний ряд іменника *genius / геніальність* є досить великим (майже десяток зареєстрованих одиниць). Водночас спільним для цих синонімічних одиниць є відсутність сем *неперевершеність*,

винятковість, які завжди присутні у семантиці лексичної одиниці *genius* / *геніальність*.

Серед антонімів лексичної одиниці *genius* / *геніальність* тезаурус наводить номінації *disability*, *inability*, *incapacity*, *shortcoming*, *weakness*, які містять у структурі свого лексичного значення ознаку відсутності здатності, сили тощо до виконання певних завдань: *the lack of sufficient ability, power, or means*. Зазначимо, що антонімічні номінації репрезентують бінарний (по відношенню до концепту GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ) концепт INABILITY / НЕСПРОМОЖНІСТЬ.

Список літератури

Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

Строченко Л.В. Номінативне поле концепту GENIUS в англійській мові. *Записки з романо-германської філології*. 2018. Випуск 2 (41). С. 153-158.

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.2\(41\).151362](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2018.2(41).151362)

Строченко Л.В. Вербалізація концепту GENIUS в англомовних біографіях Альберта Ейнштейна. *Записки з романо-германської філології*. 2016. Випуск 2 (37). С.71-76.

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОКУЛЬТНОГО ДИСКУРСУ

Томчаковська Ю.О.

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов,

Національний університет «Одеська юридична академія»

Прагматичний аспект дослідження окультного дискурсу включає в себе дослідження мовленнєвого процесу як засобу досягнення конкретних цілей та комунікативних завдань. Окультний дискурс використовується для досягнення різноманітних цілей – таких, як духовний розвиток, лікування, захист від злого ока й інших негативних впливів. Окультний дискурс включає в себе специфічні практики й ритуали, котрі мають власні комунікативні цілі та завдання. Наприклад, медитація застосовується для досягнення глибокого стану релаксації й зосередження, а заклинання можуть бути використані для захисту від злого ока та інших негативних впливів [Partridge, 2015].

Дослідження прагматичного аспекту окультного дискурсу допомагає зрозуміти, які комунікативні цілі й завдання стоять за різними окультними практиками та ритуалами, а також те, як вони взаємодіють із культурним та соціальним контекстом. Дослідження окультизму з точки зору культурології є важливим для розуміння ролі окультних практик та вірувань у культурному житті суспільства. Окультний дискурс має власні культурні традиції та цінності, котрі впливають на сприйняття й інтерпретацію окультних практик і вірувань. Він містить у собі систему символів та знаків, які мають власні культурні значення та інтерпретації. Наприклад, символ пентаграми може мати різні культурні значення в різних культурах та традиціях. У християнській традиції він може означати п'ять ран Ісуса Христа, а в окремих окультних традиціях може символізувати п'ять елементів (вогонь, воду, землю, повітря та ефір) [Morrisson, 2008].

Культурологічне дослідження окултного дискурсу також уможливлює розуміння того, які культурні традиції й цінності лежать в основі окултних практик та вірувань. Окултні традиції мають витоки в давніх релігійних та філософських традиціях – давньогрецькій філософії, юдаїзмі, християнстві та ісламі. Крім того, окултні традиції можуть відображати культурні особливості й традиції різних народів та етнічних груп.

Дослідження окултного дискурсу з точки зору психології сприяє розумінню того, як люди сприймають та інтерпретують окултні практики й вірування, а також того, як вони впливають на психологічний стан і поведінку людей. Одним із головних аспектів дослідження окултного дискурсу з точки зору психології є вивчення механізмів сприйняття та інтерпретації символів і знаків, що використовуються в окултних практиках. Психологічні дослідження показують, що люди мають природну схильність до сприйняття й інтерпретації символів та знаків, тому окултні символи та знаки можуть мати значення для психологічного стану людини. Дослідження психологічного аспекту окултного дискурсу також може допомогти розуміти, як окултні практики й вірування впливають на психологічний стан людей. Окултні практики викликають різні емоції й стани свідомості – страх, зосередженість, релаксацію тощо. Вивчення психологічного аспекту окултного дискурсу дозволяють зрозуміти, які механізми призводять до цих емоцій та станів свідомості, а також як вони впливають на психіку людини [Occult psychology]. Дослідження психологічного аспекту окултного дискурсу уможливлює розуміння того, як люди використовують окултні практики й вірування для досягнення своїх цілей і задоволення своїх потреб.

Список літератури

- Morrisson M. The Periodical Culture of the Occult Revival: Esoteric Wisdom, Modernity and Counter-Public Spheres. *Journal of Modern Literature* 31, no. 2. 2008. P. 1–22.
- Occult psychology. URL: <https://tile.loc.gov/storage-services/public/gdcmassbookdig/occultpsychology00brow/occultpsychology00brow.pdf> (дата звернення: 1.12.2023)
- Partridge C. Introduction. *The Occult World*, New York: Routledge, 2015, P. 1–14.

КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Томчаковський О.Г.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

В наш час сучасних технологій, людина стикається з масою нової інформації, яку іноді просто не встигає сприйняти у загальному інформаційному потоці. Саме тому відправники повідомлень прагнуть, щоб інформація сприймалася швидко, легко і навіть викликала відгук в одержувача. Логічно припустити, що завдяки впливу відразу на кілька каналів сприйняття інформації з'явиться більше шансів закріпитися у свідомості реципієнта. Керуючись цим фактом, відправники все частіше і частіше створюють та пропонують одержувачам так звані полікодові повідомлення, які визнані найбільш ефективними у плані сприйняття.

Вербальний компонент може бути представлений як письмовим, так і усним текстом (звучною мовою), що також дозволяє віднести її до аудіокомпонента. Стрімке зростання візуальної інформації у сучасній комунікації, особливо у мас-медіальному просторі, а також перехід до нової психолінгвістичної наукової парадигми в сучасній лінгвістиці стали джерелом причин для посилення дослідницького інтересу до всебічного вивчення мови у всій різноманітності її зв'язків. Креолізовані тексти – це тексти, фактура яких складається із двох негомогенних частин (вербальної, мовної) і невербальної (що належить до інших знакових систем, ніж природна мова) [Яхонтова, 2007].

Креолізація тексту відбувається внаслідок злиття різнорідних засобів вираження (передачі інформації), які виконують спільну комунікативну функцію. Найчастіше креолізовані тексти (КТ) – вербальні тексти, що супроводжуються ілюстрацією, – нині стали сприйматися як одна з переважних форм уявлення інформації не лише у засобах масової комунікації, але й практично у всіх формах передачі усної та письмової інформації в освітніх та науково-популярних цілях, у політичному та пропагандистському дискурсі, у

рекламі та маркетингу. І основною популярною та загальноприйнятою формою таких креолізованих текстів стала так звана візуальна презентація будь-яких повідомлень, доповідей, звітів, які нині не мисляться без супроводу такої візуалізації змісту усних висловлювань. Прикладами креолізованих текстів можуть бути тексти реклами, комікси, афіші, плакати та багато інших. Якщо вивчення сприйняття вербальних текстів відбувається у межах декількох лінгвістичних дисциплін: лінгвістики тексту, граматики, стилістики, то дослідженням іконічних невербальних, а також креолізованих текстів займається окрема наукова дисципліна – психолінгвістика.

Невербальні засоби усної та письмової комунікації в даний час стали традиційними об'єктами наукового дослідження [Kolegaeva, Strochenko, Tomchakovska, Tomchakovskiyi, 2020]. Досить повно вивчені у психології питання впливу на реципієнтів різних характеристик зображення (кольорів, геометричних форм, розташування елементів картини), особливості сприйняття творів різних стилів виконання. Проте практично всі дослідження невербальних засобів проводяться без урахування характеристик вербальної складової повідомлення. Креолізований текст характеризується облігаторною наявністю у своїй структурі візуального (іконічного) елемента, який інтегрований у вербальне повідомлення у змістовному, змістовно-композиційному та змістовно-мовному аспектах.

Список літератури

Kolegaeva I., Strochenko L., Tomchakovska Y., Tomchakovskiyi O. The Poly Code Character of the English Learners' Dictionaries. *Arab World English Journal: Special Issue on English in Ukrainian Context*. 2020. P. 244-254.

Яхонтова Т.В. Візуальні елементи та їх функціональна роль у текстах сучасних англomовних наукових статей. *Вісник ХНУ. Серія РГФ*. 2007. Вип. 772. С. 87-91.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЕМАНТИКИ ПРИКМЕТНИКА *weiß* 'БІЛИЙ' У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Тупікова Т.В.

кандидат філологічних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

При безперервному розвитку мови та її тісній взаємодії з мисленням людини в ній постійно виникають нові явища, які потребують розгляду та вивчення. В останні десятиліття увагу лінгвістів привертає вивчення смислової сторони мови, зокрема лексичної семантики. Про це свідчить ціла низка фундаментальних досліджень у цій галузі, що знайшли відображення в роботах вітчизняних та зарубіжних учених.

Особливістю сучасних мовознавчих досліджень є також принципове розмежування синхронії і діяхронії. Після панування синхронії, яке дало суттєві результати, у лінгвістичній науці все частіше підкреслюється необхідність вивчення розвитку мови як системи. Стосовно німецької мови відзначається, що дослідження в галузі діяхронії мають фрагментарний характер і відсутність праць, у яких словотвірний і семантичний аспекти мови були б представлені на діяхронному зрізі як цілісна система, пояснюється в першу чергу складністю об'єкта спостереження.

Діахронічний аналіз слів, які позначають колір, дає змогу зазирнути в історичне минуле відповідних лексем німецької мови, проаналізувати їх становлення й розвиток. Все зазначене дозволяє вважати тему даного дослідження як актуальну, що знаходиться в центрі сучасної проблематики робіт з семантики.

Об'єктом дослідження були прикметник на позначення кольору *weiß* 'білий', розглянутий на трьох діяхронічних зрізах німецької мови – давньоверхньонімецькому (двн.), середньоверхньонімецькому (свн.) і нововверхньонімецькому (нвн.).

Предметом вивчення є лексико-семантична група німецьких слів з основним значенням *weiß* ‘білий’, розглянутих на матеріалі давніх пам’яток і словників.

Метою роботи є визначення особливостей розвитку семантики *weiß* ‘білий’ у двн., свн. і сучасній німецькій мові.

Матеріал дослідження складають давньо- і середньовісньонімецькі тексти, а також словникові статті, в яких розглянуто різні значення й форми *weiß*. Вважається, що вихідним у народів на ранніх етапах розвитку було протиставлення “темний/світлий”, і на його базі виникли позначення кольору. Однак межі між кольорами ще довгий час залишалися розмитими, що стало причиною широкого синонімічного вживання слів, що позначають кольори. Діахронічний підхід до вивчення цієї групи лексики дає змогу виділити більш давні позначення кольору і визначити слова основної системи у називанні кольору.

Білий колір як світлий, яскравий, з властивістю світитися, в силу його протиставлення темному, чорному викликає радісний, оптимістичний настрій, символізує світле, життєрадісне начало.

У двн. мові слово *weiß* мало основне значення ‘білий’ і виступало як прикметник: **(h)wîz* ‘білий, блискучий’ від іє. кореня **k^wei(t)-* ‘світити’. Аналіз двн. словоформ **(h)wîz* показав, що дана лексема в двн. текстах вживається у двох значеннях: 1) позначення кольору і 2) в переносному позитивному значенні стосовно людини (приклади знаходимо в текстах; у словниках не дається посилання на це значення).

У текстах представлені реалізації *wizzer*, *ueiz*, *huitte*, *uizsae*, в яких наочно проявляються характерні для даного періоду мови фонетичні особливості.

Прикметник *blanc* у середньовісньонімецькій мові позначав ‘блиск’ і ‘світлий колір’. Словник М.Лексера наводить такі значення цього слова: *blinkend* ‘мерехтливий’, *weiß* ‘білий’, *glänzend* ‘блискучий’, *schön* ‘гарний’ [Lexner, 1974: 23]. Словник сучасної німецької мови у статті *blanc* подає такі

значення цього слова: *glänzend* ‘блискучий’, *poliert* ‘лощений’, *bloß* ‘голий’, *sauber* ‘чистий’ [Daum, 1979:105]. Отже, *blanc* в сучасній німецькій мові вже не можна розглядати як назву кольору. Слово позначає тільки “блиск”, втративши значення кольору.

Лексема *wîz* вживається в свн. текстах у двох значеннях: 1) позначення кольору і 2) позначення позитивної якості людини. Свн. словники також не вказують на це значення для *wîz*, але в текстах цього періоду є приклади, які підтверджують вказане значення.

У смисловому відношенні лексема *wîz* іноді сполучується з прикметником *rôt*, з яким вона входить в одне семантичне поле, виражаючи позитивні сторони людської моралі. Щодо форми, то в текстах зустрічаються всього два варіанти кореня: *wizz-* і *wîz-*, тобто має місце уніфікація в написанні.

В сучасній німецькій мові словоформа *weiß* означає світлий, такий, що відбиває сонячні промені колір предметів, явищ [Wahrig, 1991].

Словоформа *weiß* позначає світлий, віддзеркалюючий сонячні промені колір предметів, явищ. Словоформа *weiß* має у сучасній німецькій мові такі значення: позначає колір (нейтральне значення); має переносні не кольорові значення, пов’язані з поняттями “цнотливість”, “безгрішність”, “душевна чистота”, “невинність”; позначає негативний емоційний стан людини, її негативні думки та вчинки; оригінальність і рідкісність людини (часто з негативним відтінком).

Оскільки походження широко відомої в багатьох мовах назви кольору завжди цікавило лінгвістів, наведемо деякі твердження про етимологію кореня аналізованого нами слова.

Німецькі форми дозволяють реконструювати корінь $(h)wîz$, в якому початкові приголосні представляють прагерманський $*h^w$. Згідно з законом Грімма $*h^w$ походить з і.-е. $*k^w$. Кінцеве $-z$ у корені $(h)wîz$ вийшло з германського $*-t$ внаслідок верхньонімецького пересування приголосних. Отже, германський матеріал дозволяє реконструювати індоєвропейську форму $*k^w eit$ ‘блищати, білий’. Більш глибока реконструкція передбачає праформу з

відкритими складами і нейтральним голосним, який звичайно позначається через [a] [Borgström, 1954]. Можна припустити існування в ранньоіндоєвропейській мові протоформи $*k^wata$, в якій основну смислову функцію виконує початкове $*k^wa-$, $*-ta$, що вживалося із значенням ‘поділене, двоєдине’. Корінь $*k^wa$ має значення ‘всесвіт’, подібну значущість одержали рефлекси $*k^wata$ в окремих сучасних мовах [Таранець, 1999: 50].

Отже, на підставі наших досліджень можемо стверджувати, що німецьке слово *weiß* ‘білий’ передбачає таку смислову деривацію: ‘всесвіт, світ (видимий)’ → ‘блищати, сяяти’ → ‘білий’.

У цілому аналіз *weiß* показує розширення його семантики, починаючи від дavn. періоду, і збільшення його функціонального навантаження.

Список літератури

- Таранець В.Г. Поняття бінарності і зародження древніх слів. Мова. Вип.3-4. Одеса: Астропринт, 1999. С. 48-53.
- Borgström G. Internal reconstruction of Pre-Indo-European wordforms. Word, 1954, vol.X, № 2-3. P. 275-287.
- Daum E., Schenk W. Deutsch-Russisches Wörterbuch. VEB Verlag Enzyklopädie. Leipzig, 1979. 718 S.
- Lexner M. Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch. Leipzig, 1974. 504 S.
- Wahrig G. Deutsches Wörterbuch (Jubiläumsausgabe). Mit einem Lexikon der deutschen Sprachlehre. Bertelsmann, 1986-1991. S. 1105-1106.

ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

Швелідзе Л.Д.

кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

У сфері комунікацій людство пережило декілька етапів революційних перетворень : поява мови – поява писемності – книгодрукування – поява електронних засобів комунікації – розвиток штучного інтелекту. При цьому, остання на сьогоднішній день "четверта комунікативна революція" проходить практично у нас на очах. Через широке поширення електронних (комп'ютерних, телекомунікаційних, Інтернет) технологій та штучного інтелекту у сучасної людини явно простежується перехід від лінійного мислення до перцепції (глобального сприйняття), активно розвивається гіпертекстове мислення.

Психологи стверджують, що реципієнт запам'ятовує лише 20% того, що бачить, від 20 до 30% того, що чує, 50% того, що бачить і чує одночасно, і 80% того, що бачить, чує і робить одночасно. [Петренко, 2022: 32]. Комп'ютерні технології, мультимедіа, Інтернет та штучний інтелект, поза всяким сумнівом, можуть служити підвищенню ефективності навчання, завдяки можливостям аналізувати великі обсяги інформації, виявляти зв'язки і закономірності та надавати цінні данні.

У сучасній інформаційній технології навчання (ІТО) виділяють різні напрями залежно від потреб та цілей які поставлені. Існують різноманітні класифікації того, як ІТО можуть використовуватися в навчальному процесі, адаптуючи філологічну освіту до цифрової епохи, акцентуючись на студентоцентричному підході, інтегруючи нові знання між дисциплінами та готуючи педагогів до ефективного використання цифрових технологій у мінливих умовах навчання:

1. Інтернет як засіб доставки інформації, у тому числі навчальної.

2. Інтернет як середовище персоналізованого та адаптивного навчання (машинне навчання: створення програм на основі аналізу здібностей та інтересів здобувачів освіти при вивченні мов).

3. Інтернет як основа для курсу навчання (цифрові освітні ресурси та контент).

4. Інтернет як джерело дидактичних і навчально-методичних матеріалів для їх подальшої обробки або переробки викладачем;

5. Інтернет як комунікативне середовище для формування і розвитку основних мовних навичок і комунікативної компетенції (наприклад, організація віртуальних групових проектів з аналізу текстів та літературних творів).

6. Хмарні технології як ресурс для колективної роботи здобувачів над лінгвістичними дослідженнями та обговоренням результатів досліджень.

7. Доповнена реальність як засіб для вивчення текстів, наприклад, аналізу структури та семантики літературних творів за допомогою інтерактивних елементів.

Привабливість Інтернет технологій також пов'язана з тим, що вони створюють середовище, що сприяє розвитку творчих здібностей учнів і студентів завдяки стимулюванню допитливості, нерегламентованості і багатоваріантності навчання, формуванню і розвитку дивергентного (нестереотипного) мислення, яке характеризується, при здатності висувати одночасно безліч правильних ідей, швидкістю, гнучкістю, оригінальністю, точністю.

Однак, Інтернет технології сприймаються людьми та їх психікою неоднозначно. В освітньому процесі посилюється значення логічності, рефлексії на фоні зниження емоційності спілкування. Інтернет технології впливають на особу учня/здобувача. При цьому можливі як крайні форми, які свідчать про негативні зміни особистості (наприклад, Інтернет залежність і соціальна ізоляція особи), так і позитивні зміни особистості завдяки комунікативній і пізнавальній діяльності в Інтернеті.

Використання комп'ютерів в навчанні почалося в 1960-70 роки з програмованого навчання, що відноситься до біхевіористського напрямку. Таке навчання здійснювалося з використанням навчальних комп'ютерних програм або за допомогою програмованих підручників.

Потім з'явилися нові напрямки навчання: адаптивний підхід в програмованому навчанні, метод американського психолога Н. Краудера. Надалі з'явилися інтегровані навчальні системи на основі мейнфреймів, а пізніше і персональних комп'ютерів.

Сьогодні навчальні системи більшою мірою визначаються конструктивізмом і спрямовані на формування критичного мислення здобувача. Змінюються форми організації навчальної діяльності. З'явилися онлайн-консультації, відеоконференцзв'язок, електронні лекції та ін. Відбуваються зміни у структурі і змісті навчального матеріалу. Слід зазначити, що вітчизняна і зарубіжна науки досі практично знаходяться на початку великомасштабних теоретичних досліджень щодо змін форм і методів навчання, в порівнянні з традиційними, і за оцінкою результатів навчання в електронному середовищі.

Сучасний етап пов'язаний зі зміною пріоритетів в навчанні. Учень/здобувач стає центром процесу, викладач, здійснюючи контроль, форми якого також змінюються, надає допомогу здобувачеві в навчанні, в створенні умов для самостійного розвитку і вдосконалення. Орієнтоване на здобувача навчання по новому підходить до відповідальності, де він, з великою часткою самостійності визначає, як навчається, і несе багато в чому відповідальність за власні результати.

Зміни в процесі навчання не відбуваються самі по собі. Викладачеві доводиться вносити істотні зміни в програму навчання, докладати зусиль щодо формування нового сприйняття процесу навчання. Але сучасні інформаційні технології навчання дають змогу сучасним філологічним дослідженням використовувати переваги цифрових технологій для глибокого та інтерактивного вивчення мов і літератури, підвищення мотивації здобувачів та розвитку їх аналітичних і творчих здібностей.

Список літератури

Мельчук В. Відеоконференція як інструмент дистанційного навчання студентів. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі: тези доповідей. 2022. С.32

Шахіна І. Ю., Подзигун О.А., Петрова А.І., Ткачук Н.П. Педагогічні умови підвищення якості процесу навчання в умовах інформаційного освітнього середовища. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2024. Випуск №71. С. 67-81.

Stoika O., Butenko N., Miziuk V., Zinchenko O., & Snikhovska I. Information technologies in the educational process of higher educational institutions. *Amazonia Invest*, 2023. 12(63). P. 156–163.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Шевченко-Бітенська О.В.

кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

Серед усіх питань, що найчастіше виокремлюють як складні у практиці перекладу з української на інші мови, насамперед звертаємо увагу на характеристику лексико-фразеологічних відповідностей. У даному дослідженні не вдаємося до наведення прикладів із текстів, адже усі роботи виконані на різному мовному матеріалі. У лексико-фразеологічному аналізі віддають перевагу таким напрямкам: вивчення особливостей перекладу онімів [Немировська, 2017; Панченко, 2021; Попович, 2019], відтворення чи пошуку аналогів фразеологізмів [Шепель, 2018; Вауліна, 2006], трансформації розмовно-побутового лексикону, зокрема зменшувально-пестливих назв [Ангерчік, 2011; 2012], неологізмів [Даниленко, 2011]; шляхи адекватного відтворення етномаркованих одиниць [Толочко, 2018], лексики на позначення кольорів [Шум, 2013]. Вагоме місце в ідіостилі того чи того письменника посідає розмовно-побутова лексика, до складу якої входить емоційна та експресивно-забарвлена, переклад якої призводить до значних труднощів. Насамперед тому, що такі слова мають у своєму значенні компонент оцінки, виражають почуття позитивного чи негативного сприйняття дійсності (вираження пестливості, згрубілості, зневаги, фамільярності тощо).

Як відомо, лексика розмовно-побутового стилю може мати глумливе, іронічне, лайливе, фамільярне, а також ласкаве, пестливе, шанобливе емоційне забарвлення. У художньому творі може зустрічатися багато каламбурів, гри слів, етимологічних алюзій, діалектної та побутової лексики, емоційно та експресивно забарвленої лексики, суржику та інших елементів, що можуть бути незрозумілими для неукраїномовного читача [Ангерчік, 2011: 34]. Важливим способом вибору контекстуального відповідника слова є перекладацька

лексична трансформація конкретизації значення, що зумовлена розбіжностями у функціональних характеристиках словникових відповідників лексичних елементів оригіналу і традиціях мовлення [Зорівчак, 1989: 34]. Одним словом, перекладач постає перед необхідністю подолання лінгвоетнічного бар'єру, тому прийоми трансформації такі вагомі під час перекладу розмовної лексики. Саме сукупність названих чинників має сприяти точному і влучному перекладу елементів розмовної сфери спілкування, які виконують у тексті функцію стилізації середовища спілкування та оцінки персонажів один одного [Шум, 2013: 222]. Одна із складних одиниць будь-якого тексту – національна фразеологія, яка у художньому творі виконує крім оцінної, ще й естетичну функцію (стійкі метафори), транслює елементи етнокультури. Труднощі перекладу фразеологізмів починаються з їх ідентифікації в тексті. Адже відомо, що одні фразеологічні одиниці зафіксовані в загальномовних і спеціальних словниках, інші – функціонують тільки у художніх творах, треті – тільки в усній національній практиці, в окремих соціальних групах мовців. Основними способами перекладу фразеологізмів є: 1) фразеологічний; 2) калькування; 3) описовий із використанням вільних словосполучень або слів.

Як відзначила Ю.О. Шепель, «працюючи з фразеологізмами, перекладач повинен знати не тільки обидві мови, але й уміти аналізувати стилістичні та культурно-історичні аспекти тексту оригіналу в зіставленні з можливостями культури та мови перекладу. Різні типи фразеологічних одиниць у перекладі виявляють себе по-різному. Першим способом перекладу є вживання фразеологічних еквівалентів. Наступним способом є контекстуальне відтворення фразеологічних одиниць першотвору фразеологічними одиницями друготвору. У цьому способі здійснюється перебудова форми за зміщення смислу обох фразеологічних одиниць» [Шепель, 2018: 70]. Проблему відтворення семантико-стилістичних функцій фразеологічної одиниці при перекладі ускладнює надзвичайно багато факторів, як мовних, так і етномовних: рівень культурного розвитку носіїв мови, географічні та побутові умови їхнього життя, їхня матеріальна культура.

Як відомо, в художньому стилі почасти велике стилістичне навантаження несуть на собі назви кольорів (кольоративи), яким приділено чимало уваги в українському мовознавстві, а також у дослідницькій практиці на матеріалі європейських мов. Здавалося б, що немає проблем з перекладом такої лексики. Але, за висновками вчених, «зробити точний переклад назви кольору, зберігши стилістичне навантаження оригіналу за умов відсутності повного відповідника у мові перекладу, дуже складно. Для вдалого виконання цієї задачі необхідно знати основні засади з теорії перекладу, що стосуються підбору слів» [Шум, 2013: 131]. Власне вибір слова і є засадничим завданням у практиці перекладу. Він залежить від багатозначності слова, від наявності синонімів, що мають приблизно одне й те саме значення. Крім того, кольоратив може мати метафоричне значення: в одній мові воно прийнятне, традиційне, а в іншій незвичне чи має інший семантичний відтінок. Ось чому перекладачі відмовляються від дослівного перекладу метафоричного позначення кольору, що не є загальноприйнятим у даній мові. Саме через такі складнощі сучасні дослідники мови перекладів звертають увагу на авторів-перекладачів, які фактично виступають співавторами, транслюючи іншими мовами смисли, закодовані у творах письменників. Не менше труднощів спричинюють авторські експресивні слова у художніх текстах, що, зокрема, перекладають з української на англійську мову. Є. Ангерчік називає їх авторськими експресивами, відносячи до них вульгаризми, пестливі слова тощо, невід’ємно пов’язані з особливостями морфології і стилістики мови автора. Дослідниця підкреслює, що «авторські» – значить часто не мають прямих відповідників в англійській мові [Ангерчік, 2012].

До власне авторських експресивів уналежнюємо неологізми. Дослідники-перекладачі звертають увагу на структуру, походження слова, а тоді враховують їх, добираючи різні прийоми трансформації в похідному тексті. Важлива засаднича задача – залучення авторських коментарів.

Як концептуальні одиниці оригінального твору потрактовуємо етномовні засоби – маркери національної мовної картини світу письменника. Під час їх

перекладу важливо враховувати мовні і позамовні чинники, фонові значення читачів похідних текстів. За спостереженнями деяких дослідників під час перекладу таких слів чи зворотів може прислужитися прийом інверсії.

Усі відзначені особливості трансформації перекладного текстового матеріалу засвідчують, що перекладачі-практики працюють, зберігаючи та відображаючи в друготексті індивідуальний стиль письменника, його оригінального тексту [Шум, 2016]. Рідко, але трапляються дослідження, у яких автори підкреслюють співавторство нового мовно-естетичного продукту – перекладу – автора та перекладача.

Список літератури

- Ангерчік Є. Лексичні труднощі відтворення розмовно-побутового стилю в англійському перекладі твору О. Гончара «Собор». *Мовні і концептуальні картини світу*. 2011. № 36. С. 31–36.
- Ангерчік Є. Експресивно забарвлена лексика, як елемент розмовно-побутового стилю в українсько-англійському перекладі (на матеріалі твору О. Гончара «Собор»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна*. 2012. Вип. 25. С. 5–7.
- Вауліна О. С. Особливості передачі українських дієслівних фразеологізмів у російських перекладах романів О. Гончара. *Філологічні науки*. 2006. С. 34–36.
- Даниленко Н. Неологізми в українсько-польській перспективі перекладу на прикладі твору О. Гончара „Собор”. URL: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/280004>
- Зорівчак Р. Реалія і переклад. Львів: ЛНУ, 1989.
- Немировська О. Ф. Ономастичний простір роману О. Гончара «Твоя зоря» в аспектах перекладу. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. №9, Т. 3. С. 86–89.
- Панченко О. І., Горелова П. В. Засоби перекладу власних імен в романі Олеся Гончара «Собор» англійською мовою. *Мова: науко-теор. часопис*. 2021. №35. С. 225–228.
- Попович Н. Відтворення авторської концептосфери засобами мови перекладу (на прикладі перекладу концепту *собор* роману О. Гончара «Собор»). *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка*. Київ, 2019. С. 137–144.
- Толочко О. Інверсія як засіб наголошення етномаркованих та образних елементів в оригінальному та перекладному варіантах художнього тексту (на матеріалі роману О. Гончара «Собор»). *Молодий вчений. Філологічні науки*. 2018. №6(58). С.116–121.
- Шепель Ю. О. Стилістичні прийоми Л. Шاپіро в перекладі роману Олеся Гончара «Прапорonoсці». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 33. том 1. С. 69–70.
- Шум О. В. Відтворення кольоризмів Олеся Гончара іншими мовами (на матеріалі роману «Собор»). *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. 2013. Вип. 204. Т. 216. С. 129–132.
- Шум О. Риси індивідуального стилю перекладача при відтворенні розмовно-побутової лексики (на прикладі німецькомовних перекладів української прози другої половини ХХ століття). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 15. С. 221–227.

**ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВА ВИКЛАДАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПСИХОЛОГІЯ»**

Явдошук А.А.

асистент кафедри іноземних мов

Національний університет «Одеська юридична академія»

Сьогодні необхідність освоєння іноземної мови фахівцями в різних галузях наукових знань не піддається сумніву, і викладання іноземної мови для спеціальних цілей, зокрема, англійської мови для спеціальних цілей, не перестає викликати інтерес дослідників. Автори наукових праць застосовують різні підходи до тлумачення: лінгвістичний або стилістичний, методичний, когнітивний, – проте всі вони обговорюють відносини між та загальнорозмовною мовою, з одного боку, і між та професійними знаннями. ями та вміннями фахівців – з іншого. Викладання на інтегрований основі ставить ряд теоретичних і практичних питань про те, який предметний і мовний зміст дисципліни, в чому специфіка формуються професійних компетенцій будучи інтегрованим предметом, взаємодіє з загальнорозмовною мовою і дисципліною за спеціальністю. Освоєння англійської мови для спеціальних цілей спрямоване на розвиток комунікативної та професійної компетенції здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Психологія». Її викладання вкладається в логіку інтегрованого навчання з урахуванням міжпредметних зв'язків. Взаємодія між, загально-розмовним та психологією особистості йде по лініях змісту (змістовні міжпредметні зв'язки, діяльності («поведінкова трансдис-циплінарність»)) та методичних прийомів («інструментальна» або процедурна) та організаційна міждисциплінарність.

Насправді кордон між психологічними термінами та загальновживаними словами дуже хиткий. По-перше, частина терміносистеми формується за рахунок загальновживаних слів. Деякі з них зберігають своє значення (emotion – емоція, state – стан, creativity – креативність), інші набувають особливого

значення (disorder – безлад → розлад). По-друге, багато психологічних термінів проникають у наше повсякденне життя (personality – особистість, extrovert – екстраверт, perception – сприйняття та інших.). Такі процеси на прикладі різних терміносистем вже були описані в лінгвістиці. Робота над загальноповжитою лексикою може і повинна бути побудована через роботу з предметним змістом. Здобувачів освіти можна попросити назвати риси характеру екстраверта (enthusiastic, talkative, assertive, etc) чи базові емоції (anger, disgust, fear, happiness, sadness, surprise). Так відбувається взаємне розширення словникового запасу в частині як спеціальної, так і загальноповжитої лексики. Діяльнісна інтеграція: вміння та компетенції. З усіх професійних компетенцій нас цікавлять насамперед мовні вміння і те, які особливості вони набувають, функціонуючи у професійних контекстах. Кожна з цих компетенцій вербалізується у чотирьох видах мовної діяльності. Так, здатність вибирати адекватні, надійні та валідні методи кількісної та якісної психологічної оцінки, організовувати збір даних, надавати психологічну допомогу може реалізовуватися через говоріння (проведення клінічної бесіди), слухання (клієнта), лист (заповнення форм, конспектування, нотатки та коментарі), читання (наприклад, якщо клієнт заповнив опитувальник).

Мабуть, найбільш специфічними видами мовної діяльності є слухання і говоріння. У повсякденному житті ми вдаємося до інформативного, іноді критичного аудіювання; у професійній ситуації психолог використовує емпатичне та рефлексивне слухання. У цьому випадку він виділяє мовні патерни: слова і ідеї, що повторюються, і це допомагає йому зрозуміти центральну тему повідомлення. Крім того, психолог аналізує невербальні компоненти (позу, жести, міміку клієнта, візуальний контакт), щоб краще інтерпретувати вербальну інформацію. Як було викладено, навчання має подвійну спрямованість: розвиток комунікативної компетенції та розвиток професійних компетенцій. Тому важливо дотримуватися балансу між мовними та професійними завданнями. Це особливо актуально у групах здобувачів вищої освіти зі слабкою мовною підготовкою: є небезпека знехтувати професійним

завданням для завдання мовної. Щоб цього уникнути, необхідно ставити мовну та/або мовленнєве завдання так, щоб супутньою задачею завжди була задача професійна. Центальною областю інтеграції виступає зміст: предметне (теоретичні знання, професійні вміння) і мовне (мовний і мовний матеріал, мовні навички та вміння). Інтегрований предметно-мовний зміст дозволяє досягти основної мети навчання – розвиток професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції. Здобувачі освіти не тільки актуалізують наявні знання з галузі психології, а й розширюють свій професійний кругозір. Те саме відбувається і при розвитку мовних умінь: здобувачі вищої освіти розвивають вже сформовані при вивченні загальнонавчального вміння, при цьому освоєння неминуче тягне за собою прогрес й у загальнонавчальному. Відмінною рисою професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції є те, що професійні вміння вербалізуються у професійних ситуаціях спілкування. Відбір релевантних речових моделей є важливим завданням щодо змісту. Зрештою, вправи мають двоїсту природу: вони спрямовані в розвитку як іншомовної комунікативної, і професійної компетенції.

Отже, постановка завдання має враховувати цю двоїстість. Дотримання мовних норм стає єдиним критерієм правильності виконання вправи. Не менш важливим є те, наскільки адекватно воно виконано з точки зору застосування теоретичних знань з галузі психології або реалізації професійних компетенцій психолога.

Список літератури:

- Бялик В.Д., Марусик Ю.М. Способи перекладу англомовних термінів-аббревіатур у сфері психології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 39. Т. 2. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/17.pdf.
- Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : навчальний посібник. Вінниця, 2018. 656 с.
- Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К. : Каравела, 2012. 400 с.

SOME METHODS FOR TRANSLATING LATIN INCLUSIONS IN ENGLISH LEGAL TEXTS

Mykola Alexeyev

senior lecturer of the department of foreign languages

National University «Odessa Law Academy»

One of numerous specificities of the English language of law (A.K.A. Legalese) is extensive use of Latin terms, phrases and expressions, the translation thereof frequently causing certain difficulties since their occurrence in Ukrainian remains largely cursorial.

On the onset, however, it appears worthwhile to consider whether the use of Latin words and phrases remains valid in modern English legal prose. One would expect that the frequency of use of the language of medieval science alongside other archaic linguistic forms would constantly decrease, ultimately tending to zero.

Au contraire, even a superficial analysis of the most modern legal texts demonstrates that if the task to make legal English simple and understandable were achievable in principle this would not happen in the near future. Furthermore, research by P. McLeod demonstrates that, paradoxically, over the past 40 years, the Latin language has begun to be used in American courts' decisions more frequently than at the beginning of the twentieth century [McLeod, 2008:249]. Interestingly, the material for the study included Latin words and phrases that have obvious equivalents in modern English: *obiter dictum* (words said); *sub silentio* (in silence); *ab initio* (from the beginning); *jus tertii* (the right of a third party); *inter alia* (among other things); *locus* (place); *sua sponte* (of its own accord); *malum in se* (bad in itself); *ratio decidendi* (reason for decision); *mutatis mutandis* (with the appropriate changes); *res gestae* (things done); *vet non* (or not) *expressio* (the expression); *nunc pro tunc* (now for then); and *noscitur a sociis* (it is known by those around it) [ibid: 237].

Latin is also deeply rooted in European legal English. Indirect evidence of this are various guides, recommendations and glossaries of legal Latin developed by

researchers in the European countries, e.g. Glossary of Legal Latin, developed by the University of Kent or Dictionary of Common Latin Words and Phrases Used in Legal English, and even “Learning to understand Latin in legal English (Latin legalese for dummies”).

Merike Ristikivi even argues that Latin could become the new lingua franca for European lawyers, rightly noting that the English legal language currently occupying this position is not an ideal choice due to the fact that it is primarily the language of common rather than continental law [Ristikivi, 2005:200].

The analysis of English legal prose by a number of European judicial bodies, namely the European Court of Human Rights, the European Court of Justice and the Venice Commission (European Commission for Democracy through Law (Venice Commission)) performed in the process of compiling the English-Ukrainian International Case Law Dictionary, identified Latin words and phrases, which include not only legal terminology, but also more general vocabulary characteristic of legal discourse, e.g. *amicus curie*, *res judicata*, *a contrario*, *de minimi*, *ad hoc*, *ex post facto*, *ad interim*, *in abstracto*, *ex officio*, *in fine*, *ipso jure*, *restitutio in integrum*, *in extremis*, *ibid*, *inter alia*, *lex specialis*, *mens rea*, *moratorium*, *locus standi*, *mutatis mutandis*.

Strictly speaking, translating the content of such words, expressions and even entire phrases is rarely difficult for an experienced translator, given the availability of the relevant translation software and especially specialized resources explaining the correct understanding and application of such words and phrases in a legal context.

However, translation is generally regarded as the process of recreating the unity of content and form of the original and, ideally, should preserve the stylistic, expressive and other features of the original, finding in the translation language such means of expression that would ensure both the transfer of maximally precise information and the most possibly complete correspondence of the new text to the original one also in form (internal and external). Preserving the form of the original is important not only for fiction, but also for some professional, in particular legal texts, especially where the author of the original attaches particular meaning to such a form.

In the situation under review, there can be two basic translation methods. In the first case, the translator recreates the Latin phrase or word in TL as if it were in English, without additional notes. In the second case, the translator leaves the corresponding Latin inclusion in the translated text, offering its translation either in parentheses or in a footnote, thus preserving the form of the original. Strictly speaking, a third technique is also possible, which was widely used by translators until the early twentieth century: a Latin phrase, sometimes quite lengthy, was incorporated into the TL text without translation. Since then, Latin has largely lost its function as the practical language of science, although for the audience of experienced lawyers there is hardly any need to translate the phrases like *pacta sunt servanda* or *corpus delicti*.

Thus, in order to choose the most appropriate technique, the translator should understand the reason for the use of the relevant Latin word/expression in a particular legal text and the purpose that the author is trying to achieve thereby. P. McLeod propounds a number of convincing reasons, which can be divided into technical, stylistic and professional, depending on the functions performed by the Latin inclusions at issue [McLeod, 2008:245]. It seems reasonable to add terminological function to this list arising from the need to accurately define legal concepts and principles.

The first group includes Latin words and expressions used when “simple equivalents in English” are lacking; in addition, such words, have long-established meanings (settled meaning), understandable and accepted by professionals [ibid: 240].

Another reason for the use of Latin, according to P. McLeod, lies in history: both in the history of the development of law and in the history of teaching law in English-speaking countries (in the 18th century it was impossible to study law in the USA without knowledge of Latin) [ibid: 241-242]. In this regard, the use of Latin takes on a symbolic meaning, emphasizing that what is being done now has been done for centuries. Thus, the use of Latin becomes a **stylistic device** designed to enhance the authority and persuasiveness of a document (for example, a court decision).

The third group of reasons is associated with the desire of the authors of both written and oral legal texts to emphasize their belonging to the legal profession: “Latin adds mystery to the law, ... complicates access to the law. It excludes other members of society from this profession, now perhaps more than ever” [ibid: 250].

Speaking about the fourth group of reasons, it should be noted that the words at issue are not legal terms of Latin origin, most of which are not perceived as words of a foreign (Latin) language; rather they are the names, often abbreviated, of laws, principles, types of legal actions characteristic of common law: *actus reus*, *mens rea*, *habeas corpus*, *writ of mandamus*, etc. In non-legal texts, they are perceived as foreign reality and should be preserved in the original form and may require explanations rather than the translation, which would be of little help to the reader. In the translation of a legal text, such inclusions should also be given in the original form; the explanations are provided depending upon the type of the text and the addressee.

References

- “English-Ukrainian international case law dictionary”. Odessa: National University “Odessa Academy of Law”, 2017. 526 p.
- Macleod Peter R. Latin in Legal Writing: An Inquiry into the Use of Latin in the Modern Legal World. *Boston College Law Review* Volume 39 Issue 1 Number 1 Article 6 12-1-2008, P. 235-251.
- Ristikivi M. Latin: The Common Legal Language of Europe? *University of Tartu*, 2005 P. 199-202.

TRANSLATION IN LEGAL PROCEEDINGS

Denys Kolodin

PhD in Law, associate professor,
Dean of the Civil and Economic Justice Faculty,
National University «Odesa Law Academy»

Translation in legal proceedings is crucial to ensure that all parties understand the proceedings, regardless of their language proficiency. This encompasses both the translation of written documents and the interpretation of spoken language during court sessions. Legal language is often complex and specific, so translations must be accurate and precise to convey the exact meaning of the original text. Legal terminology can be challenging to translate due to differences in legal systems and language structures. Translators must be aware of cultural nuances that can affect the interpretation of legal texts. Only certified translators and interpreters with specialized training in legal terminology and procedures should be used. This ensures they understand the nuances and requirements of legal discourse. Of course, access to qualified translators and interpreters can be limited, especially in less common languages. Moreover, translators and interpreters must adhere to strict confidentiality rules due to the sensitive nature of legal proceedings.

There are several types of documents which undergo translation in legal proceedings. They are: *court transcripts* (records of everything said in court, which may need to be translated for non-native speakers involved in the case), *legal contracts* (agreements that may require translation to ensure all parties understand their rights and obligations), *evidence* (documents and other evidence presented in court that must be translated for review by the court or opposing parties).

Interpretation in court can be of two types: *simultaneous* (interpreters translate the spoken word in real-time, typically used in multilingual courtrooms) and *consecutive* interpretation (the interpreter speaks after the original speaker has finished, commonly used for witness testimonies) [Савчук, 2020].

Thus, two major types of professionals can be singled out in this sphere. *Legal interpreters* are specialists who work primarily with lawyers on legal cases such as trials, depositions, hearings, mediations, arbitrations, client meetings, etc. These experts will help you to communicate with other parties when you are involved in cross-border proceedings. *Court translators/interpreters* are authorised to translate official documents (marriage certificates, school certificates, university diplomas, court submissions, judgments, etc.), as well as to interpret in court (e.g., when parties or witnesses give evidence), at police stations (during interviews, after an arrest) or before administrative authorities (such as during customs inspections). Official court translators/interpreters are authorized to affix an official stamp to their translations to certify the translation [Legal translators / interpreters].

Considering the foreign experience of involving an interpreter / translator in the process, the special status of a certified translator, terminologist or interpreter exists in the Professional Code of Quebec (Canada). The institute of «sworn translators» also exists in most European countries. In France, the activity of translation bureaus is subject to mandatory state licensing, and sworn translators work at appeal courts. In Belgium, the function of appointment and control of sworn translators is carried out by the district court, in Great Britain – by a self-regulated organization of translators. In Germany, translators take an exam at the chambers of commerce and industry of the respective countries and are appointed to the position by the courts [Nartowska, 2015].

One of the key roles of translation in legal proceedings is ensuring non-native speakers understand their legal rights and the charges against them is fundamental to a fair trial. Advances in technology, like real-time translation software, can assist but cannot replace the need for human expertise due to the complexity and precision required in legal language.

Continuous education for translators and interpreters is of utmost importance to keep up with changes in legal language and practices. By addressing these aspects and challenges, legal systems can provide equitable access to justice for individuals regardless of their language proficiency.

References

Савчук Р. Участь перекладача під час розгляду адміністративної справи по суті. *Адміністративне право і процес*. 2020. №9. С. 141-146. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.25>

Legal translators / interpreters. URL: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_legal_translator_or_an_interpreter-116-en.do (дата звернення: 16.12.2023).

Nartowska K. The role of the court interpreter: a powerless or powerful participant in criminal proceedings? 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/41179627.pdf> (дата звернення: 16.12.2023).

DISTINCTIONS AND PECULIARITIES OF THE ENGLISH LANGUAGE FOR IT SPHERE

Kateryna Lesnevskaya

senior lecturer at the department of foreign languages,
National University «Odesa Law Academy»

Nowadays the expansion of international relations, the development of scientific and technical progress, and the internetization of knowledge provide access to a variety of information in foreign languages, in particular, English. The main goal for students of learning a foreign language at a higher educational institution is to achieve a practical level of mastering the language, which allows communication in various spheres of professionally oriented activity.

It is impossible to imagine the effective work of an IT specialist without at least a basic knowledge of the English language. Programming, testing, information security, graphics, design, creating sites, setting up servers, and generally everything related to computers and information technologies requires knowledge of the English language. Given the regular changes in the field of IT, every specialist in this field should follow the trends and be aware of the latest news.

Today, all IT specialists are trying to focus their attention precisely on learning English for IT. However, not all approaches to learning English are equally effective in the context of professional needs.

There are two main areas of learning English: General English and English for IT. General English presents the language in a broad context, while IT English concentrates on specific terminology and situations specific to the IT industry. Sometimes IT English is just general expressions and phrases to express a point of view, and sometimes it is knowing and using terms that are not normally used in everyday life. At the same time it should be borne in mind that the English language in IT sphere has a lot of distinctions and peculiarities. Let's take a closer look at their differences.

- General English mainly focuses on preparing the student to communicate effectively in a wide range of everyday situations. This area covers the study of grammar, vocabulary, listening, reading and writing. Its main mission is to provide students with universal communication skills that they will use in various situations in their lives. Studying General English provides with the competences that enable to communicate, read and understand a variety of topics without difficulty.

- On the contrary, English for IT is distinguished by its specialized focus on terminology and skills necessary for successful professional actions in IT sphere. It focuses on specific words, phrases, and grammatical structures that are frequently encountered in programming, software development, system administration, and other IT disciplines. With the help of English for IT, one can effectively exchange ideas with colleagues, understand technical documentation, actively participate in international projects, as well as carry out research and analyze information obtained from primary sources.

There are words that have become universal and are used in all areas of IT.

Here are the top 10 basic terms that are universal and used in many aspects of IT:

- **Algorithm** – a sequence of actions or rules that the program performs to solve a specific problem.
- **Architecture** – the structure and organization of software or hardware.
- **Bug (Error)** – incorrect or incorrect operation of the program that needs to be corrected.
- **Code** – written instructions for the computer that determine how the program is executed.
- **Database** – a system for storing and organizing data that makes it easy to find and work with them.
- **Debugging** – the process of identifying, analyzing and correcting errors in software.
- **Deployment** – the process of releasing a program or web application for public use.

- **Framework** – a structure or platform that provides the basic elements for developing programs or web applications.

- **Interface** is a means of interaction that allows different components of software or devices to exchange information or commands.

- **Server** – a computer or program that provides access and data processing for other computers in the network.

These terms are fundamental to anyone working in IT, regardless of their specific role or specialization.

When learning IT English, it is important to understand terms that can have different meanings in general and technical contexts and that can cause confusion due to the difference in their usage in general and IT English. For example:

- **Cloud** – *General English*: Gaseous water vapor visible in the atmosphere. *IT English*: A remote server or service that provides access to data over the Internet.

- **Crash** (Collision vs Breakdown) – *General English*: Accident or collision. *IT English*: Unexpected termination of a program or operating system.

- **Driver** – *General English*: A person who leads or manages something. *IT English*: A software tool that allows an operating system or program to communicate with a specific device or component.

- **Library** – *General English*: A place to store and borrow books. *IT English*: A collection of routines or resources that can be used to develop software.

- **Mouse** – *General English*: Rodent. *IT English*: A device for controlling a cursor on a computer screen.

- **Window** – *General English*: a structure that fills a specially created opening in the outer wall of the house and is intended for lighting, insulation and ventilation of the premises. *IT English*: A graphical interface element that displays the contents of an application or operating system.

The computer vocabulary of the English language has specific features. One of them is inherent in certain terms of imagery. Although in general scientific and technical terms are characterized by stylistic neutrality, some computer terms have a

pronounced shade of imagery, for example, the term **mouse**, which denotes a device for regulating the movement of the cursor, looks really like a mouse.

There are English words that have a similar meaning when translated.
Example:

- **A legacy** (noun) – спадок. In IT is used to refer to legacy application components/libraries that are usually left in the project to ensure compatibility.

- **An inheritance** (noun) – успадкування. One of the principles of object-oriented programming, which allows you to describe a new class based on an already existing (parent, base) class or interface.

As a special case, it is possible to consider the use of the words **error/fault/bug/failure/defect** in IT. In general, they have a similar meaning and are used in the sense of "error", in everyday life they can be used as synonyms, but in IT, each concept has its own area of use and understanding:

- **Error** is deviation from actual and expected value. It represents mistake made by people.

- **Fault** is incorrect step, process or data definition in a computer program which causes the program to behave in an unintended or unanticipated manner. It is the result of the error.

- **Bug** is a fault in the program which causes the program to behave in an unintended or unanticipated manner. It is an evidence of fault in the program.

- **Failure** is the inability of a system or a component to perform its required functions within specified performance requirements. Failure occurs when fault executes.

- **Defect** is an error in coding or logic that causes a program to malfunction or to produce incorrect/unexpected results. A defect is said to be detected when a failure is observed.

There are concepts for which it is difficult to find a suitable analogue in translation, because they have a special color inherent in the IT world, so a translation of the interpretation is needed.

Therefore, the study of the English language should be considered in a complex way, combining both general and specialized directions. General English builds basic language skills, while English for IT focuses on developing the specific skills needed to build a successful career in the IT sector. These directions mutually reinforce each other, helping to master English at a level that allows to communicate well with both stakeholders and team members.

References

- Богач І. Переклад англомовних фахових текстів в ІТ-галузі // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. № 1 (16). С. 120-122
- Монарчик Н. Специфіка перекладу англомовних термінів галузі комп'ютерних наук / Н. Монарчик // Вісник Луганськ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. 2005. № 10. С. 25–32.
- Федоренко Ю.П. Використання англомовних ресурсів для вивчення іноземної мови студентами ІТ-спеціальностей / Ю.П. Федоренко, А.О. Рудь // Тези 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня – 21 травня 2022 р.). Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. Т. 1. С. 343–344.

Iryna Marchuk

candidate of pedagogical sciences, associate professor,
National University «Odesa Law Academy»

The lexical approach to teaching languages has gained attention in recent times in place of grammar-based approach. It centers on developing proficiency in lexis and word pairings among learners. The basis of it is established considering that understanding is an essential element of language learning.

Methodological foundations underlying the lexical approach and the pedagogical implications suggested by them emphasize the use of fixed expressions in oral communication. "Chunks" are groups of words that learners treat as single units without analyzing their parts. These chunks help learners notice the patterns of language that are usually called "grammar". Fixed expressions are groups of words that have a specific meaning or function that is not derived from the individual words. For example, "I'm sorry" is a fixed expression that expresses regret or apology, regardless of the literal meaning of the words "I" and "sorry".

Fixed expressions are very common in spoken language, and they can help learners to communicate more fluently and naturally. They can also convey the speaker's attitude, emotion, or intention more effectively than original sentences. For example, "I didn't mean to make you confess" is a fixed expression that shows that the speaker did something unintentionally and wants to reassure the listener.

However, fixed expressions are not always easy to learn or use correctly. They may have different meanings or forms depending on the context, the register, or the culture. For example, "That will never happen to me" is a fixed expression that can express confidence, disbelief, or defiance, depending on the tone of voice and the situation. Therefore, learners need to be exposed to a variety of fixed expressions in different contexts and practice using them appropriately.

The lexical approach was introduced by Michael Lewis in 1993, who argued that language consists of "grammaticalized lexis, not lexicalized grammar"

[Lewis M., 1993:8]. He considered that language learning and communication are based on the recognition and production of lexical items, rather than on the application of syntactic rules.

The lexical approach has several implications for Legal English teaching and learning, such as:

- Receptive skills, especially listening, should be emphasized at early stages of learning.
- Vocabulary learning should not be decontextualized, but rather based on authentic texts and situations.

M. Lewis suggested the following taxonomy of lexical items:

- words (e.g., crime, taxes);
 - polywords (e.g., by the way, upside down);
 - collocations, or word partnerships (e.g., community service, absolutely convinced);
 - institutionalized utterances (e.g., I'll get it; We'll see; That'll do; If I were you ...; Would you like my assistance?);
 - sentence frames and heads (e.g., That is not as ...as you think; The fact/suggestion/problem/danger was ...) and even text frames (e.g., In this paper we explore ...; Firstly ...; Secondly ...; Finally ...)
- Grammar should be taught as a receptive skill, rather than as a productive one.
 - Contrastive analysis and language awareness should be used to help learners notice the differences and similarities between their first and second languages.
 - Teachers should use extensive and comprehensible input for receptive purposes, and reformulation for feedback on learners' output.
 - Teachers should focus on the content of learners' language, rather than on the form.
 - Teachers should adopt a nonlinear and flexible approach to recording and presenting language, using techniques such as mind maps, word trees, and pedagogical chunking.

- Learners should be exposed to and encouraged to use a variety of lexical items, including collocations, idioms, phrasal verbs, and fixed expressions.

The lexical approach is not a single, clearly defined method of language instruction, but rather a set of principles and guidelines that can be adapted to different contexts and levels of learners. It is a challenging, but rewarding approach that can help students of legal specializations to communicate more fluently and naturally in their field-oriented foreign language.

References

- Cowie. A. P. Stable and creative aspects of vocabulary use. Harlow: Longman, 2018. 78 p.
- Lewis, M. The lexical approach: The state of ELT and the way forward. *Language Teaching Publications*. Hove, England, 1993. 90 p.
- Lewis, M. Implementing the lexical approach: Putting theory into practice. *Language Teaching Publications*. Hove, England, 1997. 110 p.
- Huckin. Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. Pp. 255-270.
- Nattinger. J. A lexical phrase grammar for ESL. *TESOL Quarterly*, 2015. № 3. Pp. 337-344.
- Peters. A. The units of language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 312 p.
- Willis. D. The lexical syllabus: A new approach to language teaching. London: Collins COBUILD, 1990. 88 p.
- Zimmerman, C. B. Historical trends in second language vocabulary instruction. Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy (pp. 5-19). Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 123 p.
- Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Основи педагогіки освіти: словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.
- Коваль Л., Коваль П. Переваги дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.
- Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Педагогіка: навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.
- Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI:<https://doi.org/10.15407/scin12.06.006>.

THE INNOVATIVENESS OF PEDAGOGICAL ACTIVITIES

Lyudmyla Potenko

Ph.D. in Philology, associate professor,
National University «Odesa Law Academy»

In the modern educational process, the problem of innovative teaching methods is sure to be among the most important problems in the field of pedagogical and research activities. Changes in society, student expectations and technology are already prompting university and college tutors to rethink pedagogy and teaching methods. The effective use of modern innovative technologies in higher education promotes personal development and ensures the adaptation of innovative methods to European educational standards.

The introduction of innovative pedagogical technologies and methods into the educational process of higher education institutions is one of the ways to modernise the Ukrainian education system. Determining the prospects for the development of pedagogical skills of teachers in Ukrainian universities in the context of the needs of European integration research and educational space proves that the model of standardization strategy of the national higher education system is complicated, a number of new requirements for research and teaching staff becomes bigger [Oleksenko et al., 2021: 205].

Change is occurring now, more organically than before, as our societies are spending more time, money and resources on education, as they are realising that surface content knowledge pushed by the existing school system is no longer enough, and as formal institutions of education risk irrelevance in the eyes of students [Donovan, 2019: 4]. The role of educational technologies in teaching and learning has evolved and changed dramatically over time but little is understood of how this knowledge manifests itself in practice and how it is replicated and shared in practice. Pioneering, innovative teachers have developed personal theories that may potentially inform future practice once articulated and disseminated [Batchelor, 2011: 8].

In our experience, a tutor has to concentrate attention first of all on the pedagogical innovations directed towards updating content, principles and teaching methods. The priority pedagogical methods include, among others: a) personality-oriented learning; b) developmental training; c) development of critical thinking; d) differentiated instruction; e) integrated training; f) interactive learning; g) modular training; h) informative training.

Modern scientists identified seven innovative approaches that they believe are the most promising for the education of the future:

- Formative analytics,
- Teach back,
- Place-based learning,
- Learning with robots,
- Learning with drones,
- Citizen inquiry.

In teaching, it is extremely important to be able to make important decisions about the implementation of innovations in the educational process, to ensure its effectiveness. Thus, it is a question of the corresponding competence of the teacher [Panchenko et al., 2022]. Teachers primarily employ technology as a resource for accessing information and as a tool for creating instructional materials, aiming to enhance their own teaching productivity and support students in acquiring basic technical ICT (Information Communication Technologies) skills. There is limited evidence of teachers engaging students actively with technology for personal knowledge creation [Abedi, 2023].

In the context of the innovative progress of education, it is about the innovativeness of pedagogical activities as an important condition for the development of an innovative culture of the individual. It can be argued that there is an objective connection between the innovative personality and the innovative culture as a system of values created by pedagogical science [Panchenko et al., 2022: 8].

Aligned with the shift in contemporary educational practices towards "new pedagogies" that prioritise deep learning objectives, teachers are expected to assume

the role of facilitators, empowering students to exercise choice, self-regulation, and control over their learning experiences in conjunction with technology. This constructivist approach fosters knowledge construction, while nurturing the growth of collaborative, creative, critical thinking, higher-order cognitive skills, and problem-solving abilities in students [Abedi, 2023].

According to Donovan [2019] the term "new pedagogies" refers to the new learning partnerships that are emerging between and among students and teachers as the learning process becomes the focal point for mutual discovery, for the creation and use of knowledge. These include deep learning tasks and the use of pervasive digital resources. Fullan M. & Langworthy M. [2014] claimed that the "new pedagogies" are not just instructional strategies. They are powerful models of teaching and learning, enabled and accelerated by increasingly pervasive digital tools and resources, taking hold within learning environments that measure and support deep learning at all levels of the education system.

The new pedagogies find themselves in a learning landscape described as an ecology of life (learning doing, knowing, adapting, inventing, living) which is steeped in real world problems and now enabled by technology for interactive learning [Donovan, 2019]. The new pedagogies require students to create new knowledge and connect it to the world by using the power of digital tools. In particular, there has been a tremendous growth of ICT across the board in recent years. In the past 20 years, learners, educators and institutions have widely adopted digital technology tools. The language learning application Duolingo had 20 million daily active users in 2023, and Wikipedia had 244 million page views per day in 2021.

In current conditions, when most countries of the world have already recovered from the coronavirus pandemic and are gradually moving to offline training, all institutions in Ukraine continue to work remotely due to Russia's military invasion. Panchenko et al. [2022] claimed that alternative learning as a challenge of today is digital education, it is important to emphasize digital culture, digital literacy, and competence of all participants in the educational process. Today, there are huge

opportunities for greater and broader changes in the quality of education in Ukraine, using modern technological advances and the introduction of innovative educational programmes.

Thus, the new pedagogy becomes possible in a deeper learning environment, where certain competences, the so-called global competences, can be manifested and come to the fore. In the new pedagogy, the qualitative basis for evaluating a teacher's performance is his or her pedagogical potential.

References

- Abedi E. A. Tensions Between Technology Integration Practices of Teachers and ICT in Education Policy Expectations: Implications for Change in Teacher Knowledge, Beliefs and Teaching Practices. *J. Comput. Educ.*, 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s40692-023-00296-6>
- Batchelor J. Innovative Teachers' Pedagogical Efficacy in their Use of Emerging Technologies. PhD diss., University of Pretoria. Pretoria, 2011. 323 p. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/Complete%20\(1\).](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/Complete%20(1).)
- Donovan M. M. O. A Review of Research in New Pedagogies for Deep Learning. Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet, 2019.
- Fullan M. & Langworthy M. A Rich Seam: How New Pedagogies Find Deep Learning. London: Pearson, pp. 68-73. URL: https://www.michaelfullan.ca/wpcontent/uploads/2014/01/3897.Rich_Seam_web.pdf
- Oleksenko R. I., Dolska O. O., Trynyak M. V., Nesterenko O. M. & Korostylov H. L. Development of the New Pedagogical Skills in the Context of European Integration. *Linguistics and Culture Review*, 5 (S2). 2021. pp. 186-208. URL: <https://doi.org/10.37028/lingcure.v5nS2.1339>
- Panchenko O., Shynkarova V., Maistryk T., Budnyk O., Nikolaesku I., Matsuk L. & Fomin K. Pedagogical Innovations in Ukrainian Educational Institutions: Social Challenges and Realities of War. *Revista Brasileira De Educação Do Campo*, 7, e14557. 2022. pp. 1-23. URL: <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e14557>

PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE FIELD OF TRANSLATION

Halyna Ulianova

Doctor of Law, Professor,
Vice-rector for academic affairs,
National University «Odesa Law Academy»

Protection of intellectual property (IP) in the field of translation is crucial for safeguarding the rights of both original content creators and translators. Since the translation is an object of copyright, it is important for the translator, to acquire knowledge in the field of intellectual property and the formation of the corresponding legal culture in order to prevent copyright infringement and obtain benefits from the results of the creative activity. Thus, legal aspects of a future translator training are a relevant issue of contemporary educational curricula.

The original work, whether it's a book, article, or any other content, is protected under copyright law. This protection grants the author exclusive rights to reproduce, distribute, perform, display, or license their work. A translation is considered a derivative work. Translators hold the copyright to their translations, provided they have obtained permission from the original copyright holder. This means the translator has rights to reproduce, distribute, and license their version of the text, but only if they have the original author's consent. Researchers claim that a translation becomes an object of copyright if it has a creative component and meets the criteria of originality. Therefore, translations of technical passports, instructions, certificates, etc. will not be objects of copyright, unlike translations of monographs, textbooks, manuals. In this regard, technical (scientific and technical) translations are divided into those protected and not protected by the norms of copyright. Since a scientific and technical translation is a derivative work, its implementation requires an author's contract between the author of the original work and the translator. Exclusive or non-exclusive property rights may be transferred under this contract [Мироненко та ін., 2021].

To translate a work, a translator must secure translation rights through a licensing agreement with the original author or their publisher. This agreement specifies the terms and conditions under which the translation can be produced and distributed. Licensing agreements typically include provisions for payment, such as royalties or a flat fee, to the original author for the right to translate their work. Both authors and translators have moral rights, which include the right to be credited for their work. Proper attribution ensures that the contributions of both parties are acknowledged. Moral rights also protect against the alteration of a work in a way that could harm the original creator's or translator's reputation [Tong King Lee, 2020: 241].

In the context of globalization, translators play an essential role in cultural and knowledge exchange on many occasions. Therefore, the value of translation should be taken seriously. Many creative translation efforts are not recognized enough in the copyright laws; such underestimation would discourage the translator's motivation to improve their translations because they will not receive enough requital both materially and emotionally [Zhengyan, 2022].

Berne Convention ensures that works originating in one member country are given the same protection in all other member countries. It also provides for the protection of translations as derivative works. The World Intellectual Property Organization (WIPO) and the Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) agreement provide frameworks for the protection and enforcement of IP rights globally, including for translations.

As digital content distribution grows, Digital Rights Management (DRM) technologies help protect translated works from unauthorized copying and distribution. Addressing IP violations online is a growing concern. Mechanisms such as takedown notices under the Digital Millennium Copyright Act (DMCA) in the United States help combat online infringement.

Best practices for translators and authors include clear agreements, registering translations, as well as monitoring and enforcement. Let us specify these issues. Ensure that licensing agreements are clear about the rights and obligations of each

party. This includes the scope of the translation rights, distribution channels, and financial terms. While not always required, registering a translation with the relevant copyright office can provide additional legal benefits, such as the ability to sue for statutory damages. Both authors and translators should monitor the use of their works and be prepared to enforce their rights, whether through cease-and-desist letters, legal action, or working with industry groups. By understanding and adhering to these principles, both original authors and translators can protect their intellectual property and ensure fair use and compensation for their work.

References

- Мироненко І. Є., Швець Є. С., Новородовська Т. С. Особливості правової охорони та використання науково-технічного перекладу як об'єкту авторського права. *Металургійна та гірничорудна промисловість*. 2021. № 1. С. 20–29. DOI: 10.34185/0543-5749.2021-1-20-29.
- Tong King Lee. Translation and copyright: towards a distributed view of originality and authorship. *The Translator*. 2020. 26:3. P. 241-256, DOI: 10.1080/13556509.2020.1836770
- Zhengyan Cai. More Creativity and Less Restriction: About the Relationship between Translation and Copyright. *International Journal of Social Science Studies*. Redfame publishing, 2022. vol. 10(5). P. 8186-8186.

Наукове видання

АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ З ФІЛОЛОГІЇ
МАТЕРІАЛИ
II міжнародної науково-практичної конференції

27 грудня 2023 року

Підписано до друку 11.03.2024 р.
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 5,93. Обл.-вид. арк. 4,53.
Тираж 150 прим. Замовлення № 25-06/24.

Відділ реалізації. Тел.: (067) 542-08-01. E-mail: info@book.sumy.ua
ПФ «Видавництво «Університетська Книга»
40000, м. Суми, площа Покровська, 6
Тел.: (0542) 65-75-85. E-mail: publish@book.sumy.ua
www.book.sumy.ua, newlearning.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7461 від 05.10.2021
Віддруковано на обладнанні ПФ «Видавництво “Університетська книга”»